

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

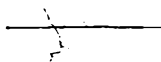
til

den offentlige Examen

i

Skien lærde og Realskole

i Juni og Juli 1856.

Nogle Oplysninger om „Privata Nya Elementarskolan i
Stockholm“ af Adjunkt Aug. Arctander.

Skien, 1856.

Trykt hos J. Melgaard.

Da jeg i Begyndelsen af dette Aar blev opfordret til at forfatte det Program, hvormed Skiens Værde og Realskole i dette Aar vilde indbyde til at bivaane den forestaaende offentlige Examen, haabede jeg derved at kunne finde en længe forønsket Anledning til at meddele mine Kolleger ved de øvrige norske Skoler en Oversigt over det svenske Skolevæsen. Dette troede jeg at kunne gjøre saameget lettere, efterdi der kort isorveien i de svenske Aviser var annonceret som udkommet: „Statistiska Upplýsningar om Svenska Elementarläroverket, udgifna af den vid Tredje Allmänna Svenska Läraremötet för ändamålet nedsatte Committé“, hvilket Værk jeg derfor strax forskrev fra Gotheborg. Ved Læsningen af samme, som jeg først kort før Pinte modtog, fandt jeg imidlertid, at disse statistiske Oplysninger ikke kunne benyttes til mit Diemed, dels fordi flere Skoler ikke vare optagne deri og deriblandt ikke den sammenlignelsesviis for os vigtigste: „Upsala Kathedralskole,“ hvor en Organisation, lig vore kombinerede Skolars, er iværksat, dels fordi de svenske Skoler i de sidste Aar ere blevne væsentlig forandrede, ikke efter nogen bestemt Normalplan, men paa ethvert Sted efter en særskilt af Eforus (Biskoppen) og Lærerne udarbejdet Plan. Dersom jeg derfor efter disse statistiske Oplysninger og hvad jeg forøvrigt veed om de svenske Skoler vilde meddele en

nogenlunde tydelig og fuldstændig Oversigt over det svenske Skolevæsens nuværende Tilstand, vilde jeg dertil behøve en langt længere Tid, end jeg nu kunde opoffre til et saadant Arbeide, ligesom sammes Omfang vilde blive altfor stort, til at det kunde optages i et Program. Da ogsaa en Fremstilling af mine i 1846 og 1847 under Reiser i Sverige gjorte Optegnelser angaaende de svenske Skoler, nu vilde komme til at indeholde meget, som er antikveret, og da Tiden, under Benten paa det omtalte svenske Skrift, var saa langt fremskreden, at jeg, tvungen, som jeg ved mine særegne Forholde er, til ved Siden af Skolearbeidet, at udføre et andet større literært Arbeide, umulig kunde tænke paa i den korte Frist af 1 Maaned at faae særdis noget nyt og mere selvstændigt Arbeide, har jeg besluttet mig til at levere en Beskrivelse over den af mig i Stockholm oprettede og i 6 Aar bestyrede „Privata Nya Elementarskolans“ Organisation og den der benyttede Methode ved Underviisningen i det Hele og i nogle specielle Fag. Derved vil jeg da faae Anledning til at meddele, hvad jeg selv har fundet meest Anvendeligt i de svenske Skoler, hvilket jeg naturligviis optog i min Skole ved Siden af det Gode, jeg havde lært at kjende under en fleeraarig Lærervirksomhed i mit Fædreland og ved Studium af norske og fremmede pædagogiske Skrifter. Da jeg imidlertid efter min Tilbagekomst til Fædrelandet ikke har været istand til at vinde Tid til et fortsat Studium af Pædagogiken ved Hjælp af Andres Skrifter, og jeg desuden af Programmets Omfang og Tidens Knaphed nødes til at indskrænke mine Meddelelser saa meget som muligt, maa jeg paa Forhaand bede om Undskyldning, baade naar jeg ikke angiver de Kilder, hvorfra jeg har hentet den første Idee til mange af de i Skolen prøvede Metoder, og naar jeg kanskee ofte ikke kommer til nærmere at begrunde en maaskee fra det Almindelige afvigende Fremgangsmaade; ligesom naar jeg undlader at tale om Underviisningsme-

thoden paa de Stadier, hvor denne i det Nærmeste stemmede med det hos os Sædvanlige, hvilket Alt maaskee for den, der kjender mindre til det svenske Skolevæsen, kan synes altfor ufuldstændigt og abrupt.

§ 1.

„Privata Nya Elementarskolan“ var bestemt til at være „en Dannelseanstalt for Børn, hvis Forældre ønskede at meddele sine Sønner en sand christelig Opdragelse og en Sjæleevnerne harmonisk udviklende Underviisning“. (Skolens Program for 1850*). Den havde til Hensigt „at danne sine Disciple baade for det praktiske Liv og for fortsat Studium ved Universitetet, og paa samme Tid, som den bestræbte sig for, ved Underviisning og Vejledning at meddele sine Disciple det i begge Henseender nødvendige Maal af Kundskaber og ved private og offentlige Prøver at kontrollere deres Studier, anstaa den det tillige for sin Skyldighed at dele med Forældre og Foresatte Om sorgen for Børnenes Opdragelse som vordende Medborgere i et christeligt Samfund.“ (Skolens Plan. § 1.). Den vilde derfor helst modtage Børnene i en saa tidlig Alder (omtrent 6 Aar), at der „kunde lægges den Grund til deres moralske og intellektuelle Dannelse, som svarede til Skolens Idee om Opdragelse og Underviisning, og derefter meddele Børnene al den sande Dannelse, som er nødvendig for at kunne udgaae i det praktiske Liv med Evne til at være nyttig for sig selv og Samfundet, eller gaae over til et mere reent videnskabeligt Studium eller en praktisk Forberedelse for nogen særskilt Stand.“ (Prog. 1850.)

§ 2.

„Da Disciplene i den tidlige Alder baade bør med Kjærlighedens Bånd igjennem Læreren fæstes ved Skolen

*) Dette og følgende Citater ere oversatte efter Skolens Programmer for 1848, 1849, 1850 eller den i 1847 udgivne Plan for samme, hvilke samtlige ere forfattede af mig og tilgængelige i Boghandelen.

og desuden behøve en mere udeelt Omsorg af Læreren, forat hverken nogen enkelt Sjøeleve skal udvikles formegget paa de Andres Bekostning, eller den Forberedelse og Veiledning savnes, som er nødvendig, forat sætte Disciplene istand til allerede i Skolen med selvstændig Virksomhed at bidrage til sin Sjælsudvikling „(1850), var Skolen deelt i 2 Afdelinger, hvoraf den „lavere“ omfattede 3 Klasser, og den „høiere“ var bestemt til at omfatte 8 Klasser, af hvilke enhver var beregnet paa at kunne gennemgaaes i omtrent 1 Aar.

Den lavere Afdeling havde til Hensigt at meddele den Underviisning, som man kunde gjøre Krav paa i en velordnet Almueskole, hvorimod den høiere Afdeling, som oven angivet, havde sat sig flere forskjellige Maal, hvorfor den fra og med den fjerde Klasse deelte sig i 3 Linier, nemlig Linien A eller de, som alene læste de levende Sprog, B. de, som desuden læste Latin, og C. de, som ogsaa læste Græsk.

§ 3.

Da al daglig Overlæsning og Examination foregik i Skolen, var Skoletiden temmelig lang, nemlig for den høiere Afdeling fra Kl. 7 $\frac{1}{2}$, og for den lavere fra Kl. 8 $\frac{1}{2}$ Form., begge til Kl. 1 Eft. og fra 3—5 Eft., med Undtagelse af Onsdags og Løverdags Eftermiddager, som anvendtes til offentlige Examina for dem, som ønskede at opflyttes fra en Klasse i en anden. Hvorledes Ugens Timer vare fordelte paa de forskjellige Fag i hver Klasse, vil kunne sees af vedføjede Tabel.

For den lavere Afdelings nederste Klasse varede sædvanligen hver Lektion ikke længere end $\frac{1}{2}$ Time, derimod verlede 2den Klasse sædvanlig Fag hver Time, medens for 3die Klasse, saavelsom for hele den høiere Afdeling samme Fag sædvanlig havde sig tildeelt 2 hele Timer, hvorved dog maa observeres, at den hele Skole

Klasserne.	Den lavere Afdeling.				Fælledsklasserne.																					
	1	2	3	S:a	I	II	III	S:a	Linien A.					Linien B.					Linien C.							
									IV	V	VI	VII	VIII	S:a	IV	V	VI	VII	VIII	S:a	IV	V	VI	VII	VIII	S:a
Christendom (med Bøn)	5	5	5	15	7	7	7	21	7	7	7	7	7	35	7	7	7	7	7	35	7	5	5	5	5	27
Modermaalet og Islandst	6	6	6	18	6	4	4	14	4	4	4	4	4	20	3	3	2	2	2	12	3	2	2	2	2	11
Naturvidenskaberne	2	3	2	7	3	3	3	9	3	3	4	4	4	18	3	3	3	3	3	15	3	3	3	3	3	15
Mathematik med Regning	6	6	6	18	5	5	5	15	5	5	5	5	5	25	2	2	2	2	2	10	2	2	2	2	2	10
Historie og Geografi . .	2	2	4	8	4	4	4	12	4	4	4	4	4	20	4	4	3	3	3	17	4	4	3	3	3	17
Ansættelsesøvelser	2 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$																						
Engelsk	—	—	—	—	6	4	2	12	2	2	1	1	1	7	1	1	1	1	1	5	1	1	1	1	1	5
Dydst	—	—	—	—	—	5	3	8	3	3	2	2	2	12	2	2	2	2	2	10	2	1	1	1	1	6
Fransk	—	—	—	—	—	—	4	4	3	3	2	2	2	12	2	2	2	2	2	10	2	2	2	2	2	10
Latin	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	9	9	9	9	45	9	7	7	7	7	37
Græsk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5	5	5	21
Filosofi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	6	—	—	2	2	2	6	—	—	2	2	2	6
Skrivning med Tegning	5	4	4	13	3 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	17 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$	
Sang	6 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	18 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$	
Gymnastik	6	6	6	18	6	6	6	18	6	6	6	6	6	30	6	6	6	6	6	30	6	6	6	6	6	30
Summa Timer i Ugen.	35				41					41					41											

stedse havde 5 Minuters Frihed ved hver Times Udgang. Desuden havde Disciplene aldrig mere end 2 Times eensartet Anstrængelse og ikke mere end 6 Times Læsning hver Dag, da Halvtimen fra 7 $\frac{1}{2}$ —8 stedse anvendtes til Bøn i Forbindelse med Bibelforklaring, og af Timen fra 11—12 anvendtes hver Dag $\frac{3}{4}$ Time til Gymnastik med den hele Skole paa engang, hvorimod det sidste Kvarter var Skolens Frokosttid. *)

Skoleaaret begyndte den 1ste August og endte den 15de Juni, **) samt deelees i 2 Terminer (1ste Aug.—18de Decbr., og 8de Jan.—15de Juni).

§ 4.

Naar jeg skal nævne de Fag, Underviisningen i den lavere Afdelings første Klasse omfattede, er jeg i Tvivl, om jeg ikke burde nævne blot 4, nemlig Anskuelsesøvelser, Læsning, Sang og Skrivning; thi Underviisningen saavel i Bibelhistorie som i Fædrelandshistorie og Pligt lære, saavel i Botanik som i Zoologi og Geografi, saavel i Hovedregning som i Geometri og Tegning, saavel i Sætningslære som i Naturlære sluttede sig umiddelbart til for Disciplens Dine fremstillede Billeder.

*) Da jeg det første Aar var nødt til at anvende Timen 5—6 til Gymnastik, hvorimod blot $\frac{1}{2}$ Times Legetid blev givet fra 11—11 $\frac{1}{2}$, hvilket sednere blev forandret til det ovenfor Anførte, og jeg af denne Forandring sporede den videnligste Virkning paa Disciplenes Evne til at fatte og lære og Kraft til at udholde aandelig Anstrængelse, har jeg ikke kunnet undlade at benytte Anledningen til paa det Varmeste at anbefale Anvendelsen af 1 Time hver Dag imellem de øvrige Underviisningstimer for hver Elev til gymnastiske Øvelser.

**) Da man hos os turde forundre sig over den $1\frac{1}{2}$ Maaned lange Sommerferie, maa jeg gjøre opmærksom paa, at i de offentlige svenske Skoler vare Sommerferienne fra de første Dage i Juni til de sidste Dage i Aug., saa at den hele Skoletid i Sverige sædvanlig kun udgjør i de fleste Skoler 28 a 32 Uger, i den offentlige Nye Elementærskole i Stockholm 8 Maanedes og 20 Dage, hvilket udgjør den længste Skoletid i nogen svensk Skole.

I den anden Klasse vedbleve disse Anstuellesøvelser i Sætningslære, Botanik, Zoologi, Geometri og Geografi, men ved Siden deraf indtraadte ogsaa Underviisning efter Bog i Sætningslære, Rettskrivningslære, Bibelhistorie, Kathe- kismus, Botanik, Geometri og Fædrenelandets Historie.

I den tredie Klasse fortsattes med Læsning, Skriv- ning, Rettskrivningslære, Sætningslære, Bibelhistorie, Ka- thekismus, Botanik, Zoologi, Naturlære, Regning, Geo- metri, Fædrelandshistorie og Geografi, hvortil kom en kort biografisk Fremstilling af Verdenshistorien, ligeledes knyttet til Billeder.

I den høiere Afdelings første Klasse fortsattes Underviisningen i alle de Fag, som foredroges i 3die Klasse, med Undtagelse af Zoologi og Verdenshistorie. Derimod begyndte i denne Klasse Læsningen af Engelsk; i anden Klasse kom Tydsk og Algebra til, hvorimod Bibelhistorie og Regning ophørte i denne Klasse; i tredie Klasse begyndte Fransk og Kirkehistorie, hvorimod Sætningslære og Bota- nik afsluttedes; i fjerde Klasse kom hertil Svensk Sproglære, Zoologi efter Lærebog og Physik, samt for Linien B. La- tin, hvorimod Kathekismus ophørte; i femte Klasse be- gyndte Linien C paa Græsk, og Alle paa Oldsvensk og Theologi, hvorimod Underviisningen i Svensk Sproglære afsluttedes; i sjette Klasse skulde Underviisningen i Geo- grafi og Naturlære sluttes, hvorimod Filosofi skulde be- gynde; ligeledes skulde Engelsk i de 3 sidste, Tydsk i de 2 sidste Klasser og Fransk i sidste Klasse blot læses kur- sorisk, medens Stilesøvelser vedblev i disse Fag indtil Ud- gangen af Skolen. Da Skolen imidlertid paa Grund af min Ansættelse som Adjunkt ved Skiens Skole ophørte med Sommerexamen 1853, efterat have bestaaet i 6 Aar, havde ingen af Disciplene naaet i alle Fag til sjette Klasse.

I de 2 laveste Klasser var al Underviisning betroet 2 seminaristisk dannede Klasselærere, dog saaledes at Be- styrelsen, som i alle Klasser havde nogle Timer, i 1ste Klasse

overtog nogle af Anskuelseøvelserne og i 2den Klasse den første Underviisning i Kathekismus. I tredie Klasse havde ogsaa en seminaristisk dannet Lærer de fleste Fag, men foruden Bestyreren læste ogsaa 2 af den høiere Afdelings Faglærere sine Fag i denne Klasse. I den høiere Afdeling var der blot Faglærere, saaledes at sædvanlig Historie og Geografi læstes af een Lærer, Modersmaalet og et af de levende Sprog af samme Lærer, Naturvidenskaberne og Græsk af en Lærer, de øvrige Sprog af een eller to Lærere, de mathematiske Fag af een Lærer og Christendom af Bestyreren; dog vare Fagene forskjellige fordeelte paa forskjellige Tider.

§ 5.

At Læremaaden ikke kunde være den samme for Disciple af 6 og af 16 Aars Alder, følger af sig selv, og jeg skal nedenfor meddele mere detaljerede Oplysninger især om den Maade, hvorpaa Underviisningen foregik paa de første Stadier; her være det tilstrækkeligt at fæste Opmærksomheden paa, at vi ved den første Underviisning bestræbte os for at gjøre Alt saa anskueligt som mueligt, at vi strengt holdt paa den Regel ikke at gaae fra Noget, førend det var klart begrebet og fattet; at vi stadigen havde for Øie Nødvendigheden af hyppige Repetitioner, saaat vi sjælden fortsatte længere end 8 a 10 Uger med noget Nyt, ligesom vi, efterat have repeteret det sidst Læste, sædvanlig i større Pensa gjentog det forhen Læste og eengang Repeterede, saaledes at ethvert Kursus sædvanlig repeteredes 2 a 3 Gange, alt dog afpasset efter Discipelens Evne og Behov. I den lavere Afdeling maatte Discipelen i hver Lektion gjøre Rede for en mindre eller større Deel af Faget, fordi han da ialmindelighed savnede baade Evne til at fortsætte Studiet i længere Tid paa egen Haand og behøvede en mere stadig Kontrol. I den høiere Afdeling derimod, især i de høiere Klasser, fik han undertiden i længere Tid

vedblive en mere selvstændig Selvvirksomhed, som dog ved sednere fuldstændig Examination eller nu og da ved tilfældige Spørgsmaal af Læreren blev kontrolleret, prøvet og veiledet. Da Læreren altid var tilstede under Overlæsningen af Lektierne i Skolen, var der altid Anledning for Disciplene til at faae Dplysning om, hvad de ikke fuldkommen fattede. Da desuden alle Klasser, idetmindste fra lavere Afdelings 3de Klasse opad, vare samlede i eet Bærelse, og Underviisningen i samme Fag foregik paa samme Tid i alle Klasser, saa havde Læreren Udgang til ved Monitørerne (hvorom sednere) at examinere eller lade gennemgaae saadanne Pensa, som dertil vare egnede. I den høiere Afdeling var nemlig Underviisningsmaaden og den hele Organisation i det Væsentlige overensstemmende med den i den offentlige „Nya Elementarskolan“ anvendte, og Noget for denne karakteristisk er, at alle Disciple ere samlede i eet Bærelse, at een Lærer paa samme Tid har under sin umiddelbare Kontrol og Veiledning den hele Skole, forsaavidt som han har et Fag, som læses i alle Klasser; saaledes havde f. Ex. Læreren i Christendom hver Mandag fra Kl. 8—10 alene Skolens hele øverste Afdeling, der ikke blot var deelt i flere Klasser, men hvor ofte hver Klasse var deelt i 4 a 5 Læselag, og der altsaa i 6 Klasser skulde examineres i 20 a 30 Pensa og nogle af disse gennemgaaes. Medens nu Læreren examinerede eller gennemgik med eet Læselag, læste alle de øvrige over sine Pensa, og de af dem, der behøvede Dplysning, henvendte sig derom til Læreren, som enten selv meddelte dem samme eller henviste dem til en af de ældre Elever; ligeledes satte han ofte En af en høiere Klasse til at examinere En eller Flere af en lavere Klasse og lod dem i Korthed angive Resultatet af en saadan Examination, sædvanligen skriftlig ved imellem Læreren og Monitørerne overeenskomne Teg, hvilket Alt, saavelsom hvad Læreren selv havde examineret, blev kortelig optegnet paa specielle, for hvert Fag indrettede,

Lister, hvoraf Bestyreren til enhver Tid kunde ved et Overblik komme til Kundskab om, hvad og hvorledes enhver af Disciplene havde læst. I andre Timer derimod havde Læreren ikkun at gjøre med en liden Deel af Skolens Disciple, naar han nemlig havde et Fag, som i de første Klasser havde mange Timer, hvoraf Nogle i den eller de følgende Klasser afgaves til andre Fag; saaledes havde f. Ex. Læreren i Engelsk 6 Timer ugentlig, men Mandag fra 11—1 havde han blot at læse med første Klasse, da anden og tredie Klasse paa den Tid havde Tydsk, 4de og 5te Klasse Fransk; Onsdag 11—1 havde han alle Klasser, men Lørdag 11—1 atter blot 1ste og 2den Klasse, da 3die og 4de Klasse havde Fransk. Mandagen kunde han saaledes udelukkende beskæftige sig i hele 2 Timer med Nybegynderne og dem, der stod disse nærmest; Onsdagen beskæftigede han sig meest med de Ældre, og lod Monitorer vejlede de Yngre, om det behøvedes, eller examinere dem, hvis de anmeldte sig at kunne et Pensum; Lørdagen derimod kunde han mest beskæftige sig med 2den Klasse og dog ogsaa affee nogen Tid til 1ste Klasse.

„Som det sees af det Foregaaende benytte vi Monitorer, hvilke tages iblandt dem i den næst høiere Klasse, som med Hæder have absolveret Examen, og paa hvis Duelighed og Iver som Monitorer vi kunne stole. Enhver Monitor har for længere Tid (1 a 2 Maaneder) samme Læselag at examinere, hvorved man undgaaer Tidsspilde ved for hvert enkelt Tilfælde at udvælge og sætte dem i Virksomhed; ogsaa fjærnes derved Muligheden af at lægge Skylden paa en forhen benyttet Monitor, og Monitoren anspores til at gjøre sine Ting saa godt, han formaaer, for at slippe Skjænder eller for at høste et opmuntrende Bifald, ligesom han saaledes faaer Anledning til i fortsat Orden at repetere, hvad han har læst i den eller en foregaaende Klasse „ . . . . .“ Vi kunne ikke undlade fremdeles, som vi for længere Tid siden have nyttret, at ansee det just

for en af de vigtigste Fordelse ved de nye Skolers Organisation, at de anvende Monitorer, hvilke vi ikke troe at kunne tage bort uden at tillige borttage et af den nye Skoles vigtigste praktiske Opdragelses- og Underviisningsmidler, hvilket vi ere saa langt fra at ansee erstattet ved særskilt ansatte flere Lærere i samme Fag, at vi tvertimod troe, at Skolen kun skulde lide ved en saadan Anordning. Da vi ansee Monitor-systemet som et af de Nye Elementærskolers Grundvilkaar, hvilket man, efter vor Overbeviisning, blot til disses store Skade kan fratage dem, saa ville vi med nogle faae Ord fremsætte Grunden for vor Anskuelse. Naar en Discipel igjennem flere Klasser i et Fag har modtaget Underviisning af samme Lærer, saa har han saaledes gjort dennes Anskuelse og Methode til sin Egen- dom, at han, naar han sættes til at være Monitor, med eller mod sin Villie gjengiver, hvad han har modtaget, paa den Maade, som han af Læreren har modtaget det, og saaledes ofte bedre end en Underlærer, som sjælden i den Grad formaaer at sætte sig ind i en Andens Methode, efterdi han, vant ved Selvtænkning i Underviisningen, helst følger sin egen Methode. Ja det hænder endog saa, at Monitoren gjengiver, hvad han har modtaget, bedre end Læreren selv kunde give det, efterdi han staaer sin Kammerat nærmere og saaledes lettere kan neblade sig til hans Opfatningsmaade, medens paa samme Tid hans større Fremskridt saavel i dette som i andre Fag gjøre Sagen klarere for ham, end for den, han skal undervise. Ikke nok med at Skolen og Andre have Nytte af Monitorens Arbeide, Monitoren har ogsaa selv Fordeel deraf, thi, medens han underviser, nødes han til at repetere det, som han ellers kanskee skulde aldeles lægge bort, og den Udvikling, han har vundet, siden han selv læste dette Pensum, gjør ofte, at det nu staaer klarere for ham selv, end nogensinde forhen, hvortil ogsaa den Nødvendighed, at gjøre Sagen klar for Andre, tvinger ham. Men vigtigst er Anvendelsen af Monitorer

for Skolens, efter vor Dverbeviisning, fornemste Diemed, den moralske Opdragelse. Om ikke paa den ene Side det Pligtforhold, som er en Følge af Bevidstheden om modtagen Hjælp, og hvis reneste Frugt er en villig Erkjendelse af Andres høiere Evne og hjærtelig Taknemmelighed for erholdt Bistand, og paa den anden Side den Tilfredsstillelse, som følger med Bevidstheden om opfyldt Pligt og meddelt Hjælp, hvis ædleste Frugt er en salig Skuen opad til den høieste Giver og Hjælper, og en glad Tillid til den vorende Evne: om ikke alt dette, daglig virkende paa det høielige, for Indtryk saa modtagelige Barnehjærte, formaaer at frembringe eller at medvirke til Frembringelsen af en sand christelig Ydmyghed, alvorlig Pligtsfølelse, reen Taknemmelighed baade imod Gud og Mennesker og en stedse mere vorende baade Lyst og Kraft til gavrig Virksomhed, saa have vi misforstaaet baade Hensigten med og Midlerne til en christelig Opdragelse." (1850)

Men under saadanne Forholde var det ogsaa nødvendigt, baade at den ved Underviisningen benyttede Methode gif mere end hidtil ud paa at vække Discipelens Lyst og styrke hans Kraft til Selvstudium, og at Lærebøgerne baade gave mere end sædvanlig Veiledning til Selvstudium og paa en Maade gave Anviisning til selv at kontrolere sig, om man forstod og havde fattet det foresatte Pensum, og derfor har ogsaa den nye Skoleorganisation fremkaldt flere nye hensigtsmæssige Metoder i Stoffets Behandling og flere nye gode Lærebøger.*)

§ 6.

„De første Dage efterat en Discipel er bleven indtagen i Skolen, er han isærdeleshed Gjenstand saavel for

*) Ogsaa hos os har man af Skolemænd seet fremsat den Mening, at det vilde være til Skolens Favn, om man, mere end hidtil, kunde til Lærebogen henlægge de Bemærkninger, som Læreren mundtlig pleier at meddele, og saaledes vinde mere Tid i Skolen til egentlig Examination. (see Forordet til Adjunkt Bødtkers Udgave af Cicoronis Oratio pro Archia poeta, 1856).

Forstanderens som for Klasselærerens Opmærksomhed, efterdi det er af den allerstørste Vigtighed, baade at hans Lærere fra den første Stund af fatte ham ret, og at han selv strax i Skolen mødes af en Velvillie, som tager sig af ham og binder ham til Skolen. Er Barnet tillige meget ungt eller i Hjemmet bortskjæmt, behøves denne Omfarg endnu Mere. Ved Samtale med Barnet, ved smaa Fortællinger, ved Betragtning af Billeder søge vi derfor i disse Dage at gjøre Opholdet i Skolen behageligt for ham, saaat han atter maa længes did fra Hjemmet. Under disse Samtaler komme vi ogsaa lettelig til Kundskab om, under hvilke Forhold Barnet har levet i Hjemmet, hvilke Beskjæftigelser det har havt, hvilke Bønner det har lært osv. hvorved vi ogsaa blive istand til at slutte os til, hvorvidt vi i Hjemmet kunne haabe Med- eller Modvirken i vort Arbeide. Enten Barnet i Hjemmet allerede har lært ABC eller ikke, saa bliver i den første Tid Beskjæftigelsen dermed alene en Bisag hos os. Vi samtale derimod med Barnet om dets Stilling som Barn, som Skolebarn, som Mennekebarn, som Guds Barn og søge derved at udvide og renske dets Begreb om dets Pligter. Vi oplyse disse Samtaler med smaa Fortællinger, der atter illustreres med dertil passende Billeder, som findes i Skolen.“(1850)

„Vi kunne her ikke vidtløftigt beskrive disse Anskuelsesøvelser, men — vi benytte Billeder fra Skoleværdselset, fra Naturen, fra Mennekelivet, fra den hellige Skrift, fra Historien for at fremstille nye Begreber, opklare de gamle og gjøre det, som er opfanget igjennem Dret, ogsaa klart for Diet, ikke som et dødt Bogstav, men som et levende Billede. De tjene os som Hjælpermiddel til at lære ABC; de hjælpe os til at give det første Begreb om Tal og Liniier, om Retning og Form, de give os Stof til at samtale om selve Talens Dele og til at udvikle den ydre Form, hvori det indre Begreb klæder sig; men de tjene os ogsaa til at sandseliggjøre det Aandelige og derved gjøre det ty-

deligt og klart. De ere Udgangspunkter for vor Underviisning i Sprog, i Mathematik, i Naturvidenskaberne, i verdslig og bibelsk Historie; ja til selve Grundlæggelsen af den christelige Tro, Kjærlighed og Dyd maae disse give os vigtige Materialier og kraftigen understøtte os. Men vi tillade herved ingen løse Gjetninger, alene grundede Slutninger, ingen overilet Ubetænksomhed, alene overveiede Yttringer, intet ustabigt Blik, alene granskende Beskuelse, ingen uopmærksom Flygtighed, alene den meest levende Betragtning: — og finde vi Noget af det, vi ikke ville have, saa lukke vi Bogen igjen, og Straffen bliver baade streng og hastigt udøvet: den kjæreste Bog tillukkes. Men desto kjærere bliver den næste Time, desto mere levende Opmærksomheden, desto ivrigere Beskuelsen, desto mere afveiede Ordene, desto mere fornuftige Slutningerne. Men herved er en stor Kunst at udøve; man maa ligesaa vel vide at gjøre det Nye gammelt, som det Gamle nyt. — Man gjør altfor ofte store Overgange isærdeleshed fra Børnekammerets tvangsfrie Pluddren og Dagligstuenes Snak til UBens Evang og Kathekismens endogsaa forældre ofte nok store Dunkelhed og Alvor. Vi ville derimod ret længe beholde Barnepigens Underviisningsmaade, vi ville læse Lidet, men tale Meget, og derfor er Underviisningen i den lavere Afdeling i Begyndelsen mundtlig og alene mundtlig; derved tiltvinge vi os, om det behøves, Opmærksomhed, thi de ved Uopmærksomhed undslupne Ord, det kun flygtigt beskuede Billede kommer kanskee aldrig mere igjen, kan idetmindste ikke hjemme atter og mere opmærksomt læses og betragtes, maa altsaa i Diebliffet høres og sees.

Mange Fordele kunde vi opregne af disse Dvølseser, hvilke vi kalde Anskuelses- og Tankeøvelser, men de kunne hovedsagelig indbefattes i de saae Ord, at de lede til ved enhver Beskuelse at forbinde en fornuftig og bevidst Tanke, og dette maa nødvendig føre til Praktisk-

hed i Livet, Alvor i Eftertænkningen og en levende Opfatning af det Uendelige, ogsaa i det Endelige." (1848)

„Skolen ønsker helst at modtage sine Disciple ved 6 Aars Alder, overbevist om, at det er fordeelagtigst for de fleste Børn, fra den første Læretid at erholde en hensigtsmæssig og for den følgende Underviisning forberedende Underbygning. I det første Halvaar beskæftiger Skolen sig isærdeleshed med at udvikle BARNETS intellektuelle Evne ved at vække dets Opmærksomhed paa den omgivende Natur og det Liv, den Kreds, hvori det bevæger sig. Vi vænne det derved til at gjøre sig selv Rede for og tillige meddele Andre, hvad det seer og hører, føler og tænker, med et Ord, hvad det veed. Lidt efter lidt udvides derved dets egen Viden, men vi søge derved altid at lade BARNET fornemme, at denne Forøgelse af dets Viden er en Frugt af dets eget Arbeide, en ved Anstrængelse vunden Løn, ikke en alene ved Andres Meddelelse skjænket Gave. Vi hjælpe BARNET til at ordne og udrede sine Tanker, at sammenbinde det allerede Tænkte til nye Tankeforbindelser, og alene, hvor der bliver Tale om Specialiteter, give vi det aldeles for Intet, hvad det paa sit Standpunkt endnu ikke kan erhverve ved eget Arbeide; men vi paaminde det atter og atter om, at der findes et Middel for det til ogsaa uden vor personlige Nærværelse og vor umiddelbare Meddelelse at erhverve sig Kundskaber, ordne Tanker og finde nye; og, naar Forstanden saaledes er bearbejdet til et frugt bærende Jordsmøn, naar Lysten er bleven ret levende efter ved dette Middel at forsøge Muligheden til at faae en videre udbredt Kundskab, aabne vi for det denne Kilde, idet vi lade det begynde at læse. Hertil antage vi, at der sædvanlig medgaaer idetmindste 3 Maaneder, undertiden $\frac{1}{2}$ Aar eller Mere, eftersom BARNET i Hjemmet har været vel eller ilde pleiet og af Naturen har livligere eller langsommere Faaevne og Indbildningskraft. Uagtet saaledes det for Skolen aldeles uforberedte Barn først

efter nogen Tid faaer begynde sin Læsning, har dog denne Tid ikke været spildt for dets sednere Fremgang, tværtimod; saavel ved mundtlig Stavning, som ved andre Samtaler have vi forberedt den sednere indtrædende Læsning, som siden gaaer saameget raskere, og derfor mere tilfredsstillende Disciplens vakte Lyst for at kunne læse. Ved Tegning af simple Gjenstande fra Skoleværelset, Hjemmet og den omgivende Natur, have vi forberedt de nu indtrædende Skrivesøvelser. Ved Hovedregning have vi gjort det muligt at skride raskt frem i Regning paa Tavle. Ved Fortællinger hentede deels fra Bibelen, deels fra Livet have vi søgt at udvikle dets sædelige og religiøse Følelse. Ved baade i Henseende til Melodi og Indhold udvalgte Vers og Sange have vi søgt at uddanne dets Smag for det Skønne. Ved Beskuelse baade af Naturen og Kunsten og dermed forbundne Samtaler have vi søgt at vække Følelsen, rense Begreberne, uddanne Forstanden og styrke Villien til Alt det, som godt er; hvorfor vi troe, at disse Børn efter endt Kursus i første Klasse baade ere bedre forberedte for den anden Klasse og have indhentet fuldt saa megen positiv Kundskab og Duellighed, som den, der i ligesaa lang Tid har gjenneingaaet en anden Skole, hvor Læsning, Skrivning og Regning strax fra Begyndelsen indtræder og optager samme Tid, som vor 1ste Klasse's Kursus" (1849).

§ 6.

Efter saaledes at have givet en almindelig Oversigt over Underviisningsmaaden, gaae vi over til en mere særlig Fremstilling af Underviisningens Methode og Gang i de enkelte Fag, og begynde da med Skolens Hovedfag:

Christendom.

Den første Deel af hver Dag og saaledes ogsaa af Børnets første Skoledag var indviet til Bøn til Ham, som alene kan med sin Hellig Aand hellige al vor Gjer-

ning, og som ogsaa har sagt, at Alt skal helliges ved Bøn. Ligeledes afsluttedes Skolens Gjerning hver Dag med Bøn. Umiddelbart til Morgenbønnen sluttede sig 4 Dage i Ugen en enfoldig Bibelforklaring, som optog den første Halvtime, da man i fortsat Orden gennemgik de fire Evangelier og Apostlernes Gjerninger, saaledes at et enkelt Evangelium sædvanligen blev heelt gennemgaaet under Aarets Løb. I Fassetiden gennemgik vi Lidelseshistorien, ligesom Lørdagens første Halvtime anvendtes til at gennemgaae, det ene Aar Søndags-evangelierne og det andet Aar Epistlerne, hvorimod Mandagens første Halvtime benyttedes til en kort Rekapitulation af den foregaaende Søndags Høimesseprædiken. Desuden anvendtes for den høiere Afdeling 1 Time hver Uge verelviis til Læsning af det Gamle Testamente i sammenhængende Orden og til Kathesisation efter „Gistelsens Lærebog i den christelige Religion.“

Ugens første Formiddag til Kl. 10 havde hele Skolen Christendomsunderviisning, og det første Fag for den nyoptagne Discipel udgjorde derfor stedse Christendommen. I første Klasse var Christendomsunderviisningen, som al Underviisning, mundtlig og knyttet til Billeder. Barnet gjorde Rede for, hvilke Bønner eller aandelige Sange det havde lært i Hjemmet; vi talte med det om dets Forhold og Pligter, som Barn, som Skolebarn, som Guds Barn, vi viste det de Billeder i „Stuttgarder Anschauungsübungen“, som fremstille Børn i forskjellige Forhold, under Leeg og Alvor, i Hjemmet og i Skolen, og vi knyttede til Billedet en Fortælling om de der fremstillede Børn, en Formaning eller Advarsel til en Enkelt eller til Alle. Vi viste Barnet Billeder af Bibelhistorien og fortalte eller oplæste dertil bibelske Fortællinger saavel af det Gamle som Nye Testamente, stedse med Bibelens egne Ord, og hvad der saaledes var meddeelt, maatte Barnet forsøge at fortælle op igjen. Vi lode det efterse og lære

enkeltte Bibelsprog, et og andet Psalmevers og nogle Bønner.

I anden Klasse gennemgik vi hver Mandag af Luthers lille Katekismus Budene og Bønnerne samt nogle Dele af Huustavlen, hvorpaa Børnene maatte lære disse Ting udenad. I den anden Christendomslektion gjennemlæstes de vigtigste Ufsnit af Frelserens Liv, Lære og Lidelse i Hübners Bibelhistorie, hvorved Discipelen, efter 2 a 3 Gange at have oplæst høit en Fortælling, maatte forsøge paa strax mundtlig at gjengive det Vigtigste og derpaa lære det Hele bedre til næste Time. Et af Evangelierne blev her gjennemlæst, ligesom en af Davids Psalmer lærtes udenad tilligemed enkelte Psalmer i den svenske Psalmebog og adskillige Bibelsprog.

I tredie Klasse gennemgik man og lærte udenad paa samme Maade det Dvrige af Luthers Katekismus og af det Nye Testamente i Hübners Bibelhistorie. Ogsaa her læstes udenad en af Davids Psalmer, ligesom i enhver af de følgende Klasser en af Davids Bødspsalmer, nogle svenske Psalmer og adskillige Bibelsprog. Den første Part i Forklaringen blev gjennemlæst og nøiagtigen forklaret, men ikke lært udenad førend i den høiere Afdelings første Klasse, hvor samme tilligemed det gamle Testamente i Hübners Bibelhistorie udgjorde 1 Aars Kursus; i anden Klasse repeteredes hele Bibelhistorien, og læstes den anden Part i Forklaringen; i tredie Klasse læstes Fortællinger af Kirkehistorien, især de første tre Aarhundreders, samt tredie og fjerde Part i Forklaringen; i fjerde Klasse læstes det Dvrige af „Kirkehistoriske Fortællinger“ og af Forklaringen, som repeteredes, ligesom de Bibelsprog, som ikkun vare citerede, bleve opskrevne efter Bibelen og læste udenad. I femte, sjette og syvende Klasse læstes mere videnskabelige Lærebøger i Kirkehistorie og Theologie (den sidste omtrent svarende til Stenersens Lærebog). Ottende

Klasse skulde i alle Fag anvendes til Repetition af Alt, hvad der var læst. I de 4 øverste Klasser gjennemlæstes og forklaredes nogle af Apostlernes Breve.

Naturvidenskaberne.

Allerede i den første Klasse søgte vi ved Samtaler at udvikle Barnets Begreb om de Naturforholde, hvorunder det levede, de Naturfenomener, det kunde iagttage, og de simpleste Love for Naturens Kræfters Virken, ligesom vi gjorde det bekendt med dets eget Legemes Bygning, og hvad det havde at iagttage, forat undgaae at virke skadeligt, eller for at opnaae at virke fremmende paa sit eget Legeme, ved hvilket Alt vi især bestræbte os for at lade det see Gud overalt i Naturen. Under Ekursionerne lærte vi det at kjende adskillige Planter og Dyr, forklarede dem sammes vigtigste Dele, og disses Navn og Nytte; søgte ved særskilte, dertil indrettede Billeder at gjøre dem bekendte med og at fæste i deres Hukommelse den botaniske Terminologi, samt ved kolorerede Billeder af Zoologien de vigtigste Dyreklasser og disses Kjendetegn.

I anden Klasse gjennemgik vi meget nøiagtig flere Planter efter „Svensk Skolebotanik“ (en Samling af Planter med en høist nøiagtig Beskrivelse af enhver Plantes enkelte Dele og øvrige Forholde) bestandig sammenlignende dem, naar det lod sig gjøre, med levende Exemplarer. I Zoologien gjorde vi dem bekendte med Dyrenes Slægter. I Naturlæren fortsatte vi i denne og den følgende Klasse med Samtaler angaaende Naturens Kræfter og Lovene for samme, samt angaaende det menneskelige Legeme.

I tredie Klasse gjennemgik vi Resten af Svensk Skolebotanik og bestræbte os for at lære Barnet at examinere Planter efter det Linnéiske System. I Zoologi gjorde vi det bekendt med de fleste, især svenske Dyrearter. I alle disse Klasser læstes Intet udenad efter Bog.

I den høiere Afdeling gennemgik vi i de 3 første Klasser en systematisk Lærebog i Botanik og en Oversigt over Naturlæren, hvorhos Børnene, ligesom i de forrige og følgende Klasser, veilededes til at indsamle og bevare Planter, i hver Klasse i den høiere Afdeling idetmindste 50 forskjellige Exemplarer. I 4de, 5te og 6te Klasse læstes en systematisk Lærebog i Zoologi og et vidtløftigere Kursus i Fysik. I syvende Klasse skulde læses Plante- og Dyrgeografi; i ottende Klasse repeteres. I hele høiere Afdeling anstilledes Tid efter anden chemiske Experimenter for at oplyse det Læste.

De mathematiske Fag.

All Underviisning i Regning udgik fra Hovedregning, og først efter megen Øvelse heri gik vi over til Regning paa Tavle, ved Siden af hvilken fremdeles Hovedregningen fortsattes igjennem hele den lavere Afdeling. Ligesom Hovedregningen i Begyndelsen var knyttet til noget Anskueligt, idet Barnet øvedes i at tælle Vinduerne, Vinduesruderne, Borde, Bænke og øvrige Gjenstande i Skoleværelset, eller Tegningerne paa Anskuelsestabellerne, Bogstaverne paa Stavetabellerne o. s. v., saaledes begyndte ogsaa Tavleregningen ikke med Ciffer men med Punkter, Ringe, Streger o. d., deels for at ikke Haandstilen skulde fordærves, deels for at selve Regningen skulde blive noget Andet, end en blot mekanisk Færdighed. Efterat Barnet saaledes havde øvet sig i at tælle, lægge sammen, trække fra, mangfoldiggjøre og dele virkelig for Dinene værende Gjenstande, gjorde man det ganske snart bekjendt med de mathematiske Tegn (+, —, ×, :, =), idet man paa Tavlen opskrev eller forelagde det smaa Tabeller med Stykker, som det skulde udregne, f. Ex. :: + :· =; : × :· =; : : : — :· =; o. s. v. Fik Barnet sig forelagt Tabeller, maatte det nøiagtigt afskrive disse og efter Lighedstegnet tilføie det udregnede Beløb, ligeledes ikke med

Siffre, men med Punkter. Paa dette Stadium øvedes Barnet i at tælle frem og tilbage fra 1 til 100; baade med Tillæg og Fradrag af 1, 2 eller flere, f. Ex. 1, 2, 3, 4 o. s. v. til 100; 100, 99, 98 osv. til 1: og 1, 3, 5, 7 osv. 100, 98, 96, 94 92 osv.; men vi lode det ikke gjerne regne paa Tavle med høiere Tal end 10, høist sjælden til 20. Naar Barnet havde faaet tilstrækkelig Øvelse heri, lærte vi det at forstaae og skrive de enkelte Siffre (1—9) f. Ex. 6 = : : : ; og derpaa indtraadte ved Eiden af fortsat Hovedregning i anden Klasse Tavlerregning med enkelte Siffre, idet Barnet lærte at behandle saavel hele Tal som Brøk, dog disse sidste som benævnte Tal (4 Femtedele ikke $\frac{2}{5}$ osv.)

Her fik Tabellerne et saadant Udseende:

4 Spd. 2 R 3 Fireskillinger, 2 Skillinger
 +- 3 = 1 = 2 = 0 =

Disse Tabeller vare deels saaledes indrettede, at der ikke kunde blive Spørgsmaal om at gjøre R til Spd. osv., eller i alle Fald forlangtes ikke en saadan Reduktion endnu af Barnet. Paa Tabellens Bagside var Forholdet angivet mellem de paa selve Tabellen opstillede Arter af benævnte Tal, f. Ex. mellem Spd. R , Fireskill. og Skill., imellem Favne, Alen, Fod, Kvarteer, Tommer osv., hvilke Discipelen paa samme Tid skulde lære at kjende og gjøre Rede for. Vi benyttede ved Reduktionen aldrig saadanne benævnte Tal, hvis Forholdstal var større end 10; saaledes ikke R og Skill., men R , Sexskill. eller Fireskill., Toskill., Skill. Nu gik vi over til Tabeller, hvor der kunde blive Spørgsmaal om Summernes Reduktion, efterat man først paa Trætavlen havde ladet Børnene udføre nogle Reduktionsstykker, hvorved man gjorde dem opmærksomme paa, at, naar man tager ligesaameget fra paa det ene Sted, som man lægger til paa det andet Sted, saa bliver det Heles Værdi uforandret, om end de enkelte Deles Tal blive forandrede;

em jeg altsaa istedetfor 1 Kvarteer og 7 Tommer figer 2 Kvarteer og 1 Tomme, saa er det Heles Værdi uforandret, fordi 6 Tommer er 1 Kvarteer, og jeg fra Tommerne har borttaget 6, medens jeg istedet derfor til Kvartererne har tillagt 1. At variere dette paa mange Maader og derved gjøre det klart for Discipelen, er af høieste Vigtighed. Ved Reduktionen anvendte vi paa dette Stadium Subtraktion og Addition, ikke, som sednere, Division og Multiplikation, f. Ex.

$$\begin{array}{r}
 1 \text{ Alen } 1 \text{ Fod } 1 \text{ Kvarteer } 0 \text{ Tommer} \\
 + 2 \quad = \quad 1 \quad = \quad 0 \quad = \quad 3 \quad = \\
 + 3 \quad = \quad 1 \quad = \quad 1 \quad = \quad 4 \quad = \\
 \hline
 = 2 \text{ Kvarteer } 7 \text{ Tommer} \\
 + 1 \quad = \quad = \quad = \quad 6 \text{ Tommer} \\
 \hline
 3 \text{ Fod. } 3 \text{ Kvarteer } 1 \text{ Tomme} \\
 + 1 \quad = \quad = \quad 2 \text{ Kvarteer} \\
 \hline
 6 \text{ Alen } 4 \text{ Fod } 1 \text{ Kvarteer} \\
 + 2 \quad = \quad = \quad 4 \quad = \\
 \hline
 8 \text{ Alen } 0 \text{ Fod } 1 \text{ Kvarteer } 1 \text{ Tomme.}
 \end{array}$$

Ved Subtraktion sættes den ene høiere Eenhed, som laantes, med Minustegn foran, over sin Eenheds Tal, medens det til samme svarende Antal af den lavere Eenhed sættes med Plustegn over dennes Siffre i Stykket, og imellem begge Lighedstegnet; over begge sættes det Tal, som kom ud, efterat baade Additionen og Subtraktionen var udført; f. Ex.

$$\begin{array}{r}
 = 2 \qquad \qquad = 7 \quad = 2 \qquad \qquad = 6 \\
 \hline
 - 1 \qquad \quad = + 5 \quad - 1 \quad = \quad + 4 \\
 \hline
 3 \text{ Spd.} \qquad \quad 2 \text{ } \frac{1}{2} \text{ } 3 \text{ Fireskill.} \qquad \quad 2 \text{ Skill.} \\
 - 1 \quad = \qquad \quad 3 \quad = \quad 2 \quad = \qquad \quad 4 \quad = \\
 \hline
 = 1 \text{ Spd.} \qquad \quad 4 \text{ } \frac{1}{2} \text{ } 0 \text{ Fireskill.} \qquad \quad 2 \text{ Skill.}
 \end{array}$$

Divisionen regnedes saaledes:

$$\begin{array}{r}
 8 \text{ Roder } 3 \text{ Fod } 7 \text{ Dec.tom. } \left. \vphantom{\begin{array}{l} 8 \text{ Roder } 3 \text{ Fod } 7 \text{ Dec.tom.} \\ 8 \text{ Roder } : 3 \times 2 \text{ Roder} \end{array}} \right\} : 3 \\
 8 \text{ Roder } : 3 \times 2 \text{ Roder} \left. \vphantom{\begin{array}{l} 8 \text{ Roder } : 3 \times 2 \text{ Roder} \\ - 6 = + 3 \text{ Fod.} \end{array}} \right\} = 2 \text{ Rod. } 7 \text{ F. } 9 \text{ Dectom.} \\
 \hline
 - 6 = + 3 \text{ Fod.} \\
 \hline
 2 \text{ Roder} = 20 \text{ Fod.} \\
 \hline
 23 \text{ Fod.} : 3 \times 7 \text{ Fod.} \\
 \hline
 - 21 = \\
 \hline
 2 \text{ Fod } \begin{array}{l} + \\ - \end{array} 7 \text{ Dec. tom.} \\
 \hline
 2 \text{ Fod } \begin{array}{l} + \\ - \end{array} 20 \text{ Dec.tom.} \\
 \hline
 = 27 \text{ Dec.tom.} : 3 \times 9 \text{ Dec.tom.} \\
 \hline
 - 27 = \\
 \hline
 0 \text{ Dec.tom.}
 \end{array}$$

Paa dette Stadium lærte vi ogsaa Barnet at fatte Brøkbegrebet og Forholdet mellem Hele og Brøk samt Brøk indbyrdes, hvorved vi altid betragtede Brøk som benævnte Tal. Ogsaa hertil benyttede vi anskueliggjørende Figurer f. Ex. ligestore Linier eller Cirkler delte i 2, 4, 6 eller 8 ligestore Dele o. s. v., paadet at Barnet maatte kunne see selv, at 2 Halve er lige med 4 Fjerdedele eller 8 Ottendele, fordi alle tre ere hver for sig lige med 1 Heel; 4 Fjerdedele = 6 Sjettedele = 1 Heel osv. Her gjælder det især, at gjøre klart for Barnet, hvorledes? og hvorfor?, og disse Tabeller maae oftere gennemgaaes, ligesom man nøiagtig maa paasee, at Alt udføres med Ordentlighed og med bestemte Tegn, dog kan man gjerne fra det Sidste tillade sig en Afvigelse den sidste Gang man gennemgaaer Tabellerne, ligesom da det meste af Reduktionen kan udføres i Hovedet. Man forglemme ikke heller, at det for Begrebernes Opklarelse og Undgaaelse af blot mekanisk Slurven er høist nyttigt, at Reduktionstallene ikke altid ere de samme f. Ex. $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{7}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{9}$, $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{11}$, $\frac{1}{12}$, $\frac{1}{13}$, $\frac{1}{14}$, $\frac{1}{15}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{17}$, $\frac{1}{18}$, $\frac{1}{19}$, $\frac{1}{20}$, $\frac{1}{21}$, $\frac{1}{22}$, $\frac{1}{23}$, $\frac{1}{24}$, $\frac{1}{25}$, $\frac{1}{26}$, $\frac{1}{27}$, $\frac{1}{28}$, $\frac{1}{29}$, $\frac{1}{30}$, $\frac{1}{31}$, $\frac{1}{32}$, $\frac{1}{33}$, $\frac{1}{34}$, $\frac{1}{35}$, $\frac{1}{36}$, $\frac{1}{37}$, $\frac{1}{38}$, $\frac{1}{39}$, $\frac{1}{40}$, $\frac{1}{41}$, $\frac{1}{42}$, $\frac{1}{43}$, $\frac{1}{44}$, $\frac{1}{45}$, $\frac{1}{46}$, $\frac{1}{47}$, $\frac{1}{48}$, $\frac{1}{49}$, $\frac{1}{50}$, $\frac{1}{51}$, $\frac{1}{52}$, $\frac{1}{53}$, $\frac{1}{54}$, $\frac{1}{55}$, $\frac{1}{56}$, $\frac{1}{57}$, $\frac{1}{58}$, $\frac{1}{59}$, $\frac{1}{60}$, $\frac{1}{61}$, $\frac{1}{62}$, $\frac{1}{63}$, $\frac{1}{64}$, $\frac{1}{65}$, $\frac{1}{66}$, $\frac{1}{67}$, $\frac{1}{68}$, $\frac{1}{69}$, $\frac{1}{70}$, $\frac{1}{71}$, $\frac{1}{72}$, $\frac{1}{73}$, $\frac{1}{74}$, $\frac{1}{75}$, $\frac{1}{76}$, $\frac{1}{77}$, $\frac{1}{78}$, $\frac{1}{79}$, $\frac{1}{80}$, $\frac{1}{81}$, $\frac{1}{82}$, $\frac{1}{83}$, $\frac{1}{84}$, $\frac{1}{85}$, $\frac{1}{86}$, $\frac{1}{87}$, $\frac{1}{88}$, $\frac{1}{89}$, $\frac{1}{90}$, $\frac{1}{91}$, $\frac{1}{92}$, $\frac{1}{93}$, $\frac{1}{94}$, $\frac{1}{95}$, $\frac{1}{96}$, $\frac{1}{97}$, $\frac{1}{98}$, $\frac{1}{99}$, $\frac{1}{100}$, osv.; og først paa de sidste Tabeller bruge man Stykker, hvori Reduktionstallet stedse er 10, for saaledes at gjøre Overgangen til Tal skrevne efter Decimalsystemet, hvilke man

ogſaa forſt hellere bør betragte ſom benævnte Tal, ikke altsaa ſkrive 3,456,789, men 3 Millioner 4 Hund. Tuſ. 5 ti Tuſ. 6 Tuſ. 7 Hundr. 8 tiere 9 Enere. Naar Barnet forſt lærer at kjende et ſaadant ſtort Tal ſom ſammensat af flere benævnte Tal, ſaa vil det meget hurtigt lære at læſe og ſkrive ſamt behandle ethvert med blotte Siffre ſkrevet Tal, og de forſkjellige Regnemaader med hvilkeſomhelſt benævnte eller ubenævnte Tal bliver for en ſaaledes forberedt Elev en høiſt let Sag. At lære at læſe, ſkrive og regne med Tal opſkrevne efter Ditalſyſtemet optog hos os ſædvanlig kun en enefte Lektion og var da fuldkommen fattet af Diſcipelen, medens man, naar man gaaer frem paa den ſædvanlige Maade, med trægere Hoveder næſten ikke paa Aar og Dag kan faae gjort Talsyſtemet klart for dem.

I tredie Klaffe gif vi nu over til at gjennemgaae det i vore Regnebøger ſædvanlige Kursus, ſom ved Siden af forberedende Algebraiſke Qvelſer fortsattes i de to følgende Klaffer. Men herved ſøgte vi at undgaae en tør ſchematiſk Form ved Stykkerne, idet vi f. Ex. udtrykte $8 \beta - 4 \beta$ deels med: Hvad bliver der tilbage af 8β , naar 3 af dem laanes bort? eller, naar jeg har 8β , men ſtylder bort 3 β , hvormeget eier jeg egentlig? eller, jeg havde 8β , men tabte bort 3 β , hvormeget har jeg igjen? oſv. Ligeledes ſøgte vi at indrette Qvelſeſeremplerne ſaaledes, at de kunde underſtøtte andre af Skolens Fag, ſaaledes vare de enten tagne af Geografien eller Historien eller Naturvidenſkaberne, eller de havde idetmindſte praktiſk Anvendelſe for Livet.

I den lavere Afdelings forſte Klaffe begyndte Underviſningen i Geometri dermed, at Læreren tog i ſin Haand en nogenlunde ſtor Tærning (Kubus) af Træ eller Pap, hvilken han viſte Diſciplene og deels ved Meddelelſe deels ved Spørgſmaal gjorde dem klart, at denne Tærning havde 6 Grændſeflader, at diſſe alle havde ſamme Form og Størrelſe, at naar en af dem var vandret, var ogſaa en anden dette, men de øvrige 4 lodrette; at det ſamme blev

Tilfældet med 2 af de andre Grændseflader, naar en af de forhen vandrette holdtes lodret, at 2 og 2 Grændseflader vare paralelle. Ved Spørgsmaal og Experimenter hengik nu snart den dertil bestemte Halvtime, og næste Time maatte alle Disciplene gjøre Rede for, hvad de nu havde lært. Derpaa viste Læreren atter paa Tærningen, at den havde 12 rette Kantlinier, at, naar en Flade var vandret, saa vare 4 Kantlinier lodrette og 8 vandrette; at hver Grændseflade var omgiven af 4 Kantlinier, at en af 4 rette Linier begrændset Flade kaldtes en Firkant; at alle Kantlinierne vare ligelange; at Tærningens Grændseflader vare ligesidede Firkanter; at enhver af Kantlinierne var parallel med 3 andre Kantlinier; at 2 og 2 af hver Grændseflades Kantlinier vare paralelle; at Firkanter, hvis Sider vare paralelle, hedte Parallelogramer osv. Næste og enhver følgende Lektion begyndte med en Examination i det forrige Gang Dmtalte, og, efterat Tærningens Kantvinkler, Grændsefladernes Vinkler, Tærningens Hjørner, og endelig dens Arer, hver for sig, havde været Gjenstand for Betragtning og Samtale, begyndte Discipelen paa simpel Lineartegning paa fri Haand, det vil sige, han opfordredes til fra et Punkt at trække en Streg til Høire, til Venstre, opad, nedad, lodret, vandret; 2 paralelle Linier; at dele en Linie i 2 Dele, i 4 Dele osv.; at trække en Linie, som var ligestor med en før optrukken Linie; at konstruere et Kvadrat osv. Derpaa gik man over til paa samme Maade at betragte andre regelmæssige Legemer; f. Ex., det trekantede, firkantede, femkantede, sekskantede Prisma, Cylinderen, den regelmæssige trekantede Pyramide, Keglen, Tetraederet, Oktaederet, Dodekaederet, Ikosaederet, og Kuglen, hvorved den hele geometriske Terminologi indøvedes, Begreberne om sammenhængende Størrelser opklaredes og Haanden øvedes ved flittig „Lineartegning paa Frihaand.“ Tilfidsst maatte Discipelen konstruere sig af Pap eller Papiir et Net til enhver af disse regelmæssige Legemer og deraf danne sig selv disse Legemer til videre Beskuelse.

I anden Klasse gif man over til ved Spørgsmaal og Experimenter at udlede de, simplere geometriske Sætninger og bevise deres Sandhed; f. Ex. Kunne flere Linier trækkes imellem 2 givne Punkter? Kan mere end een ret Linie trækkes imellem 2 givne Punkter? Kunne flere krogede Linier trækkes imellem 2 givne Punkter? Hvilken er den mindste af alle Linier, som kunne trækkes imellem 2 givne Punkter?

Hvorledes udtrykke vi nu denne Læresætning?

Svar: En ret Linie er den mindste af alle Linier, som kunne trækkes imellem to Punkter.

Paa denne Maade gennemgik vi i anden og tredie Klasse det Meste af Læren om Linier og retliniede Vinkler, om plane Figurer og om Legemer.

I den høiere Afdelings første Klasse begyndte en mere videnskabelig Underviisning i Regnekunsten, og fra tredie Klasse ogsaa i Algebra, ligesom af Euklides Geometri 6 Bøger læstes i 1ste til og med 4:de Klasse, hvorpaa i 5te Klasse læstes Stereometri, og i 6te Trigonometri. I den hele Tid anvendtes flittigen Lineartegning paa fri Haand, talrige Konstruktioner og jevnlige Udregninger.

Skrivning og Tegning.

I vor Skole gif Tegning foran Skrivning, idet vi, deels for ikke at trætte Discipelen i den første Tid med den kjedende Malen af Elementærstreges og Bogstavers, deels for at gjøre Haanden stadigere, begyndte med Ustegning paa Tavle af forskjellige simple Gjenstande, f. Ex. Omkredsen af en Tavle, en Lineal, en Bog, en Støvle, et Huus osv.; hvilket havde stor Interesse for Discipelen og mærkeligen øvede hans Haandsfærdighed. Naar han syntes at have naaet nogenlunde Færdighed heri, hvortil ogsaa Lineartegningen hjalp meget, begyndte han med Elementærstreges, derpaa med de smaa Bogstaver, alt paa Tavle. Bogstaverne bleve dog ikke skrevne smaa, men temmelig store. Efterat have lært at skrive disse Bogsta-

ver, gif Discipelen over til anden Klasse, hvor han lærte at skrive de store Bogstaver, og dernæst anden Klasse's smaa Bogstaver, hvilke omtrent vare Halvparten saa store, som 1ste Klasse's. I tredie Klasse begyndte Skrivning paa Papir, ligeledes først med det største Slags Bogstaver; hvilket i den høiere Afdelings første Klasse gif over til anden Klasse's Skrift, og i anden Klasse til tredie Klasse's Skrift og i tredie Klasse til Hurtigskriften. Ved den første Skrivning paa Papir benyttedes Menzers Skrivebøger, hvor efter en Forskriftbogstav fulgte adskillige blot prikkede Bogstaver, som Discipelen skulde udfylde, for at øve Haanden at gaac præcis i den bestemte Retning, og derpaa fulgte et Stykke af Linien, hvor alene Bogstavernes Høide var angivet. Dette Skrivepapir var deelt i 5 Ark, 1) rette Elementærstreger, 2) Ovalerne, 3) de smaa Bogstaver, 4) de store Bogstaver, 5) Sammenskriften, men Alt med den største Sort Bogstaver. Til dem, der havde meget vanskelig for at lære at skrive, anvendte vi en matfleben Glåstavle, som lagdes over særskilt dertil indrettede Forskrifter, saaledes at Discipelen med Blyant skrev lige over Skrifttrækkene paa Forskriften. I høiere Afdeling indtraadte ved Siden af Skrivning efter, Forskrift egentlig Tegning, Korttegning og Konstruktionstegning.

Geografi.

„Under de moralske saavel som andre Samtaler opfordrer Stoffet os ofte til at gjøre smaa Udflugter, snart til Menighedens Kirke og Skoleindretninger, snart til Prinds Carls Indretning for vanskjøttede og vanartede Børn, snart til Fattighusene, snart til et Teglblænderi, en Sluse, en Bro, en Sø, et Torv osv. Enten før eller siden efter gjøre vi paa Stockholmskortet Rede for Weien, vi have gaaet, for hvad vi have seet og hørt m. m. Fra disse Udflugter hente vi isærdeleshed Liv for vor Underviisning i Geografi, som i denne Klasse alene strækker sig til Stockholm og dens Omegn, i hvilken vi under Sommer-

maanederne gjøre Ekursioner med hele Skolen og flere af Lærerne, snart paa nogle Timer, snart en heel Dag, ved hvilke Ekursioner Indsamling og Examination af Værter, Liniers og Vinklers Affættelse og Landmaaling, Sang, Gymnastik, Leg og Bærplukning udgjøre vore omværende Beskæftigelser, hvilke, ligesom Dagsarbeidet i Skolen, endes med Bøn og Sang" (1850). Da mange af Disciplene havde meget lang Wei til Skolen, begyndte gjærne Undervisningen i Geografi med at opsoge Huusnummeret paa deres Bolig paa Stockholms Kort, som Skolen besad i en meget stor Skala. Herfra vandrede man nu til Skolen, søgte Dplysning om, hvilke af Kameraterne der boede paa den Wei, besøgte hinanden, gik til Kirken, til et Torv, til Slottet osv., indtil man var bleven meget vel kjendt med alle Gader i Skolens Nærhed og de vigtigste Dele af den øvrige Stad. Derfra gik vi over til et Kort over Stockholm og dens Omegn i omtrent en Mills Udstrækning til hver Kant. Her var nu Anledning til at gennemgaae den geografiske Terminologi. I anden Klasse gik vi fra Stockholm som Centrum ud til de nærmeste Landskaber; valgte derpaa en Sø eller et Bjerg i nogen anden Deel af Riget, gjorde os Rede for sammes Omgivelse; knyttede disse forskjellige Distrikter sammen, valgte nye Punkter i Norge, i Danmark, grupperede omkring dem det Vigtigste af disse Landes fysiske Geografi; hvorved vi underholdt os angaaende Menneskernes Beskæftigelser og hvad de producerede paa de forskjellige Steder, samt over Jordens Plantevært og Dyreverdenen. I tredie Klasse tog vi med det Vigtigste af alle Verdensdeles fysiske Geografi, ligesom særskilt dertil ordnede Billeder gave os Anledning til at betragte de forskjellige Steders Plante- og Dyreverden, Menneskernes Liv og Produkter. Endnu var al Underviisning i Geografi alene knyttet til Kortet, uden at Noget læstes i Bog, derimod begyndte i denne Klasse Korttegning med Kridt paa de af Bogel udgivne forte

Tavler med Kortnet, hvor Tegningen atter kan afvaskes. I den høiere Afdelings 6 første Klasser blev der gennemgaaet en Lærebog i Geografi; ligesom der anvendtes megen Flid paa nøiagtig og skøn Korttegning.

Historie.

Til Billeder af Fædrelandets Historie knyttede vi i første Klasse Fortællinger om Forfædrenes Liv og Virken, hvilke Fortællinger Disciplene maatte forsøge at gjengive mundtlig saavel strax som ved næste Lektion. I anden Klasse læstes af Melins Fædrelandshistorie Sagnene og den ældste historiske Tid høit op en eller to Gange, hvorpaa Børnene maatte søge at fortælle, hvad de havde læst eller hørt. I tredje Klasse læstes af Melins Historie et Udvalg af Middelalderens og den nyere Tids Mænd, alt sammen i en reen biografisk Form, derhos meddeltes af Verdenshistorien de meest fremragende Mænds Biografier i Korthed samt Oplysning om Verdensmonarkierne og de i hvert Tidsrum vigtigste Folkeslag, om Konsternes og især Opfindelsernes Fremskridt, hvorved til Forklaring fremvistes "Weltgeschichtliche Bildergallerie." I den høiere Afdeling gennemgik vi vidtløftigere Fædrelandshistorien i 2 Klasser, derpaa læstes den gamle Historie i 2 Klasser, Middelalderens i 1 Klasse, den nyere Historie i 2 Klasser, og endelig, foruden Repetition af det hele Fag, et vidtløftigere Kursus i den svenske Historie.

Moderemaal.

Da man vel sjælden i Hjemmet gjør sig den Umage, at vænne Barnet til at tale nogenlunde korrekt, ja da endog saa viældre som oftest selv gjøre os skyldige i megen Ukorrekthed i vor Tale, i allefald sædvanligen ikke tale, som vi skrive, saa bliver det nødvendigt, for ikke at gjøre Overgangen altfor vanskelig for Barnet, i Skolen først at lære det at agte paa sin Tale og vænne sig til at tale mere korrekt, førend man gaaer over til Dvælsel i

Læsning. Vi benyttede ogsaa hertil vore Anskuelsesøvelser. Naar der saaledes blandt Billederne forekom f. Ex. en Gaa-sepen, en Staalpen, en Blyantspen, eller en Trætavle, en Griffeltavle, osv., spurgte Læreren, hvilken Del af disse Ord, der var den samme i dem alle, hvad de ulige Dele betegnede, hvad den lige Deel osv. Samme Spørgsmaal knyttedes til Ordene: Bordfod, Bordskive, samt Skolebord, Bordplade osv.; hertil valgtes især saadanne Ord, som bestode af blot to Stavelser. En anden Gang maatte Disciplene udfinde, hvad der lød lige i Ordene: Bænk, Bord, Bøg, eller i Ordene: Huus, Gaaß, Lys, eller i Ordene: Fod, Koes, osv., om det, som var lige i disse Ord, hørtes i Begyndelsen eller i Enden eller midt i Ordene. Paa denne Maade lærte vi dem at forstaae Begreberne: Ord, Stavelse, Bogstav, alt mundtligt og med stadigt Blik paa Billederne. Naar de havde lært at kjende D-lyden, fik de ogsaa see, hvorledes denne Lyd betegnedes ved Skrift, og de fik i næste Halvtime Lov til paa sin egen Tavle at forsøge at skrive dette Bogstav, som vi da skrev for dem paa Tavlen. Det næste Bogstav, de lærte at kjende, var U, som de ogsaa fik forsøge at skrive paa Tavlen. Paa samme Maade lærte de efterhaanden alle Bogstavernes Udseende, skrevne med latinske Bogstaver. Under disse Øvelser fik de megen Færdighed i at angive, hvilke Stavelser ethvert Ord bestod af, hvilke Lyd der hørtes i enhver Stavelse, hvilke Lyd der kunde udtales ganske alene (Vokalerne), hvilke der vanskeligt kunde udtales uden Hjælp af en Bilyd (Konsonanterne). Ved disse Øvelser stavedes alle Ord efter Lyden, ikke efter Skrivemaaden, altsaa g-o-d, god, men g-aa-t, godt, g-o-t-s, Gods osv. I en anden Time fremstilledes der for Disciplene en Samling af smaa Billeder, som viste dem Mennesker og Dyr, ifærd med forskellige Handlinger, eller Ting i forskellige Stikninger og under forskellige Forholde *).

*) Disse Billeder vare egentligen bestemte til at anvendes ved Døvstummes Underviisning.

Ethvert af Børnene maatte nu nævne først de Ting eller Væsen, som fandtes paa et af Billederne, f. Ex. Hest, Vogn, dernæst sige Noget om enhver Gjenstand f. Ex. Hesten trækker Vognen, og den saaledes udsagte Sætning blev derpaa i Chor gjentagen af den hele Klasse. Efterhaanden udvikledes disse Sætninger ved tillagte Bestemmelser f. Ex. Den lille Dreng slaaer med en Kjæp det runde Tøndebaand henad Jorden osv.; hvorved altid blev lagt Vægt paa, at ethvert Ord udtaltes korrekt og tydeligt, at Enhver, naar der taltes i Chor, udtalte hvert Ord med rigtig Betonning. Efter nogen praktisk Øvelse i at danne Sætninger, uden at tale om Sætningsdelenes Navne, bleve ogsaa de vigtigste af disse (Subjekt, Prædikat, Subjektbestemmelse, Prædikatsbestemmelse osv.) navngivne og Barnet øvet i baade at danne Sætninger med bestemt angivne Ord som Subjekt eller Prædikat, og at angive Subjektet og Prædikatet i udtalte Sætninger. Efter saaledes ved mundtlige Øvelser at have lært Barnet at adskille Sætningens Dele: Ordene, Ordenes Bestanddele: Stavelsene, og Stavelsernes enkelte Lyd, begyndte vi Staving paa Tabeller, hvilke vare saaledes indrettede, at man først gjenemgik lutter regelmæssig stavede og ganske korte Ord, f. Ex. god ikke godt, reen ikke ret; kjær ikke Kjæp osv., dernæst længere regelmæssige Ord og saa endelig uregelmæssigt skrevne Ord, hvorved der blev gjort opmærksom paa Årsagen til Uregelmæssigheden f. Ex. i Ordet rødt, eller angivet en bestemt Regel for samme f. Ex. den korte aa-lyd skrevet med o i: om, som, kom osv. Ved disse Øvelser lode vi det ogsaa være os magtpaaliggende at udvikle det ved hvert Ord udtrykte Begreb. Vi havde saaledes en særskilt Tabel for Ord, der bleve udtalte og skrevne paa samme Maade, men havde forskjellig Betydning f. Ex. Pande, (Menneskepande, Stegepande) osv. for Ord, som vare ligelydende, men havde forskjellig Betydning og Skrivemaade f. Ex. en Saa, de saae, saa

gik han osv. Efter Tabellerne med enkelte Ord fulgte Tabeller med smaa Sætninger af korte Ord; derefter længere Ord, og Sætninger af saadanne, og endelig smaa sammenhængende Fortællinger. Ogsaa ved Stavningen paa Tabeller anvendtes den Methode, at Læreren først selv udsagde Ordet, paa det at det fra Begyndelsen maatte blive korrekt udtalt, derpaa stavede et Barn efter Tur, og udtalte det hele Ord, hvilket i Chor gjentoges af den hele Klasse eller det hele Læselag. Naar vi gik over til de smaa Fortællinger, lode vi altid Disciplene, efterat have læst Stykket en eller to Gange, fortælle sammes Indhold. Til at indøve uregelmæssig skrevne Ord var der indrettet Forfrifter, som blot indeholdt saadanne Ord; disse Forfrifter maatte Disciplene i denne og følgende Klasse benytte ved Skriveøvelserne paa Table. I anden Klasse fortsattes med Indenadslæsning saavel i Læsebogen, som i Bibelhistorien, Fædrelandshistorien og Kathekismen; hvorved altid saaes meget paa, at Discipelen, forstod og kunde med egne Ord gjengive det Læste. Rettskrivningen indøvedes ved Uffkrivning efter Almqvists Rettskrivningslære, der er saaledes indrettet, at først ikkun regelmæssige Ord indøves under Hovedreglerne, dernæst under Undtagelserne de uregelmæssige Ord, hvilke ere forenede med andre Ord til smaa Sætninger, der paa Grund af sit Indhold og Sammenhængen ere lette at lære udenad. Ogsaa øvedes Børnene i Uffkrivning efter andre Bøger, hvilket Læreren eller Monitøren rettede, først ved at sætte et Tegns ved det feilagtig skrevne Ord, sednere ved den Linie, hvori det forekom; og tilsidst angav han alene, hvormange Feil der vare i det angivne Stykke. I alle tre Tilfælde maatte Disciplene selv rette Feilene, førend de gik over til næste Stykke. Ligeledes øvedes de i at skrive Stykker efter Diktamen, eller opskrive smaa Stykker, de forhen havde lært udenad. I Sætningslæren benyttedes i denne Klasse Svedboms „Satzlære“, der er indrettet saaledes, at Disci-

pelen først gjennemlæser flere Sætninger af samme Art: „Sætninger til Anskuelse og Sammenligning;“ efter disse følger: „Ledning ved Betragtningen af de foregaaende Sætninger“ eller Lærdomme, uddragne af disse Sætninger, og endelig kommer nogle „Opgaver til Øvelse“, det vil sige til mundtlig eller skriftlig Øvelse for Discipulene. Saaledes udtrages altid de grammatikalske Begreber og Regler af forhaandenværende Exempler, og Discipulene vænnes strax til at anvende det Lærte ved de følgende „Øvelser,“ hvilke vare saaledes ordnede, at Discipulene deels maatte øve sig i at forklare og opløse forhaandenværende Sætninger, deels selv danne saadanne Sætninger efter visse Regler. Det vilde blive altfor vidtloftigt her at give endogsaa kun et kort Omrids af denne Underviisningsmaade, men, da den har viist sig høist hensigtsmæssig og sikkerlig fortjente at kjendes og efterlignes ogsaa i vore Skoler, tillader jeg mig at gjøre opmærksom paa den ovennævnte „Sættelære af Rektor Svedbom,“ og det tydske Skrift, hvorefter samme er udarbejdet, nemlig „Wursts Practische Sprachdenklehre.“

Efterat Discipulene i anden Klasse havde gennemgaaet af Svedboms Sættelæres første Kursus, hvilket handler om den enkelte Sætning og dens Dele, Alt med større Stil, nemlig: Udsagnsætninger, Ønske-, Øpfordrings-, Spørgs- og Udraabsætninger; bejaende og benægtende Sætninger, nøgne og uddannede Sætninger, Sætningens Hoveddele: Subjekt og Prædikat; dens underordnede Dele: Objecterne, Adverbialerne og Attributerne; af Ordklasserne: Verber (upersonlige, personlige, subjektive og objektive) Substantiver, Pronomina, (personlige, possessive, demonstrative og interrogative), Adverbier, Adjektiver, Numeralia, Artikler, Præpositioner; Verbernes Tempora og Modi, Substantivernes Kjønn og Tal, samt endelig Læren om Ordfølgen; maatte han i tredje paa ny gennemgaae dette Kursus medta-

gende Alt, baade den større og den finere Stil; hvorpaa til Slutning fulgte et „Eilbageblik“ paa det hele Kursus, hvortil Bogen selv i sit 10de Kapitel giver Anviisning *). I denne Klasse fortsattes ogsaa med Dvellerne i Læsning, samt i Rettskrivning, baade efter Almqvists Rettskrivningslære og efter Dictat, ligesom Disciplene en og anden Gang maatte paa Tavlen opskrive smaa Fortællinger, som de havde hørt eller læst. For ikke at anvende for megen Tid paa den skriftlige Analyse af Sætningerne, og for ikke heller ved den megen Skrivning at bortskjæmme Disciplenes Haandskrift, anvendtes ved Analysen Tegns, istedetfor Bogstaver, Noget, jeg erindrer mig først at have seet anvendt af den af vort Modersmaals Udvikling saa høit fortjente afdøde Overlærer M. C. Hansen, der sandelig selv i sin Skole gjorde Underviisningen i Modersmaalet til noget ganske Andet, end man nu desværre gjør den til i mange af vore Skoler, der dog ikke endnu have kunnet producere andre eller bedre Lærebøger end hans vare, men ikke med Bøgerne have tilegnet sig den levende og oplivende Maade, hvorpaa deres Forfatter benyttede dem. *)

(* Naar Forf. i vore Skoler ofte har hørt Lærerne i de fremmede Sprog, især i første Latinklasse og begge Realklasser yttre Forbauselse over den ringe Indsigt i „almindelig Grammatik,“ som vore Disciple medbringe fra deres 4aarige Kursus i Modersmaalet tilligemed et toaarigt i Tydsk og et eetaarigt i Fransk, har han ikke kunnet undlade at tænke paa, at dette væsentligen maa skrive sig fra den ringe Dvelse i Selvtænkning, som vor sædvanlige Underviisning i Norst giver Anledning til, saameget mere som han aldrig i sin svenske Skole ved Underviisningen i det første fremmede Sprog bemærkede denne forfærdelige Jamlen i Grammatikens første Elementer, som han nu maa beklage hos dem, der i vore Skoler skulde staae meget høiere efter de flere Sprog, de have gjort Bekjendtskab med. Jeg kan derfor ikke noksom anbefale Lærerne i Norst at gjøre sig bekjendte med de ovennævnte Bøger og skulde haabe megen Fordeel af deres Omplantning paa norst Grund.

**) Saavidt jeg erindrer har M. Hansen i et Program eller andet lidet Skrift meddeelt denne sin Methode, men den er formodentlig ikke bleven synderlig paaagtet af vore Skolemand.

I den høiere Afdelings første Klasse gennemgik vi hele Almqvists Rettskrivningslære og den større Stil i Svedboms Sætningslære andet Kursus, som omfatter „Sætningsernes Sammenbinding (Coordination) og Sammenføjning (Subordination)“ eller Læren om de sideordnede Sætninger, om Hoved- og Bisætninger, om Konjunktionerne og Relativerne, samt om Sætningsfølgen. Derhos veilededes Disciplene til at forfatte mindre Opsatser, som Beskrivelser, Fortællinger, Oversættelser fra Vers til Prosa, Sammenligninger osv., hvorved Læreren benyttede „Wursts Schreibdenklehre,“ Borgens „Veiledning“ og en lignende svensk af Rektor Cederwall. Denne Klasse ligesom de 3 følgende øvedes ogsaa i Skrivning efter Diktat, og ligesom alle de følgende øvedes den i Deklamation.

I anden Klasse læstes det Dvrige af Svedboms Sætningslære 2det Kursus, hvorhos Disciplene flittig øvedes i skriftlig og mundtlig Analyse, samt i Udarbejdelser, hvilket fortsattes i alle de følgende Klasser.

I tredje Klasse, hvor den hele Sætningslære repeteredes, læstes desuden en Ordbannelselære. I fjerde Klasse læstes den første Halvdeel af Almqvists Sproglære. Vi gennemgik her Elementerne af Prosodien med stadig Anvendelse af det Læste paa udvalgte Stykker af Winges „Idun.“ I femte Klasse gennemgik vi Digtearterne og den svenske Digtekunsts og det svenske Sprogs Historie indtil Stjernhjem; Det Vigtigste af Etymologien i Munchs Fornsvenskans og Fornnorskans Språkbyggnad, samt en dertil svarende Læsebog. Desuden beskæftigedes Klassen med Læsning af poetiske Stykker og med Taleøvelser i særskilte Timer Onsdags, eller Løverdags Eftermiddag, hvilke sidste fortsattes igjennem alle de følgende Klasser, afværende paa Svensk og andre Sprog. I sjette Klasse fortsattes med Læsning af de lyriske og episke Stykker i Winges „Idun,“ samt af svenske klassiske Forfattere, af den svenske Digtekunsts Historie indtil nærværende Tid, af Ordbannelselæren

og Syntaxen i Munchs Fornsvenskans Språkbyggnad, hvortil kom Læsning af Sagaerne samt et kort Omrids af nordiske Antikviteter. Syvende Klasse skulde fortsætte med Læsning af svenske Forfattere og gennemgaae en kort Rhetorik, nordisk Mythologi og Verslære samt læse et Uddrag af de ældre svenske Love, nogle Sange af Edda, og repetere Munchs „Språkbyggnad,“ ligesom ottende Klasse skulde repetere det hele Fag.

Fremmede Sprog.

„Det havde været mit Ønske, allerede fra Begyndelsen af overensstemmende med de Fordringer, et suldt rationelt System gjør, ogsaa i Sprogunderviisningen at skride frem fra Modersmaalet til det Sprog, som baade ved sin Oprindelse og sin Simpelhed i Former staaer os nærmest, og derefter gaae over til de mere fremmede og paa Former rigere Sprog, for tilsidst at optage de ældre Sprog med deres rige Formdannelse, men jeg ansaa det ikke, da jeg overtog Skolen, for ret, med mit ubetydelige Bekjendtskab med de ydre Forholde, som ogsaa burde tages i Betragtning, at gjøre en saadan Forandring i det Sædvanlige. Nu derimod har den Erfaring, jeg imidlertid har vundet, overbevist mig om, at denne Forandring uden Skade kan iværksættes, og derfor kommer for Fremtiden det engelske Sprog allerede at indtræde i den høiere Ufdelings første Klasse,“* (1848.) „Vi have allerede i et tidligere Program anført, at Ursagen, hvorfor vi begynde Underviisningen i fremmede Sprog med Engelsk, er den, at vi ansee dette Sprog baade med Hensyn paa dets Sprogstammer, dets Formlære og Syntax at staae vort Sprog nærmere, end Tydsk og Fransk, hvorhos det paa Grund af sin simplere Sprogbygning fordrer en mindre øvet grammatisk Sandhed, ligesom dets vanskelige Udtale gjør det mere passende til at læ-

*) Denne Forandring blev sednere ogsaa antagen i den offentlige „Nya Elementarskolan.“

res paa en Tid, da Tungen endnu er mere boielig og Hukommelsen mere modtagelig." (1850.)

Da den første Underviisning i alle fremmede Sprog foregik efter samme Plan*), være det nok, her blot at angive den Maade, hvorpaa samme meddeelttes i det første

*) „Næppe i noget eneste af de Fag, som ere Gjenstand for Underviisning i Skolen, have i dette Aarhundrede saa mange forskjelliae, ja hverandre aldeles modstridende Methoder været forsøgte, som i Sprogunderviisningen, idet man har gaaet over fra den gamle Methode, at begynde med Indrættningen af en Mængde Former og Schemata, til den ikke mindre uanvendelige, med en interlinear Oversættelse at lære sig en Mængde Sætninger, uden at gjøre sig Rede for Sprogets Love, omtrent paa samme Maade, sagde man, som man lærte sig sit Modersmaal. Derpaa gik man tildeels tilbage, idet man vilde lære sig Sproget praktisk ved udenad lærte Sætninger, hvis Indhold var ligegyldigt, men indrettede disse saaledes, at igjennem dem visse bestemte Sprogets Love kunde med det samme i en vis Orden udtraages af Exemplerne. Man havde derved tænkt sig, at Bevidstheden om for hver Lektion ved sammenlignende Exempler at kunne udfinde en Lov, en Regel, skulde for Discipelen indeholde Erstatning for det unægteligen Torre og Trættende i en bestandig Læsning af Lærevne Sætninger; men snart fandt man, at hvad der i de første 4 a 6 Lektioner voldte Barnet Glæde og ansørede det til Eftertanke og Opmærksomhed, i Langden trattede, og at Barnets Sjæl fordrede ikke alene Noget, som udviklede Forstanden, men ogsaa Noget, som oplivede Følelsen, opløstede Tanken, talte til Hjertet, for ret at kunne fængsles af Bogen, og man søgte at forene alle Fordringer, i det man til grammatikalisk Experimentering (om jeg saa maa kalde det) valgte enten en sammenhængende interessant Fortælling, eller mindre, morende Fabler og Historier, der vare saaledes ordnede, at den ene efter den anden af det fremmede Sprogs Love ved Læsningen af dem kunde lægges Discipelen for Nie, og saaledes hans Sproglands Hjørpes ved Betragtningen af den Maade, hvorpaa Tanken i den læste Fortælling havde søgt og fundet sit Udtryk.

Den Mand, som isærdeleshed har udviklet denne sidste Methode ved Sprogunderviisningen, er, saavidt mig bekjendt, L. Robertsson, som i Paris har et større Sproginstitut, for hvilket han har udgivet sit (1848 i femte Uplag udkomne) Kursus i det engelske Sprog, som allerede er bleven oversat i flere Sprog og snart efterfulgtes af lignende Kurser i det tydske, franske, spanske, italienske, og græske Sprog, hvilke bleve udgivne af meget udmærkede franske Skolemand og anerkjendtes af Akademiet." (Forordet til mit „Elementarkurs i engelska Språket“ 1852.)

fremmede Sprog, Engelsk, hvorved der benyttedes et af mig selv udarbejdet „Elementærkursus,“ der indeholdt tre Dele: I. Lærebog, II. Verifikalsk Lærebog, III. Grammatikalsk Lærebog. I Tydsk benyttedes et lignende Elementærkursus af Rektor Svedbom, hvilket dog ikke indeholdt nogen Grammatik, i Fransk brugtes et lignende Værk: „Läseöfningar“ af Professor Olde, og i Latin et Elementærkursus af Rektor Dahlström, hvilke to sidste deels i enkelte Sætninger, deels i særskilt udarbejdede Smaaestykker indøvede Grammatiken, saaledes at hver enkelt Paragraf gav Anledning til specielt at gennemgaae en enkelt Deel af Grammatiken, hvorimod Rektor Svedboms tydske Kursus alene indeholdt smaa Fabler, ordnede uden specielt Hensyn til nogen enkelt Deel af Grammatiken, medens mit engelske Kursus forenede begge Methoder, enkelte Sætninger i 5 Lektioner, ordnede for at indøve det Vigtigste af Læren om Udtalen og Grammatikens paradigmatiske Deel, og derefter smaa Fabler, der ikke vare særskilt udarbejdede til dette Niemed. De forberedende Lektioner vare forsynede med nogle korte Regler for Udtalen og nogle af de vigtigste Regler af Grammatikens paradigmatiske Deel, medens der derimod under de 30 første Fabler ikkun var henviist*) til Reglerne i Grammatiken. Saa vel de indledende Lektioner, som de 30 første Fabler vare forsynede med en interlinear ordtro Oversættelse, og efter enhver af dem var der til Examination paa egen Haand opstillet en Mængde Spørgsmaal, som Discipelen havde at gjøre sig selv og forsøge at besvare, inden han angav sig at kunne sit Pensum, og hvilke Monitoren havde at gjøre ham ved Examinationen. Ved Slutningen af de ind-

*) Uagtet det ikke var Meningen, at Discipelen skulde selv læse op disse Regler, men tværtimod, at Læreren skulde mundtlig meddele ham samme, saa fandt jeg dog ved Brugen, at det vilde være hensigtsmæssigere, ogsaa under Fablerne at angive Reglerne med Ord, en Forandring, som jeg vil udføre, om det, som jeg venter, bliver mig muligt at udgive dette Elementærkursus for de norske Skoler.

ledende Lektioner samt efter den 30te Fabel var der opstillet Spørgsmaal og Opgaver til Generalrepetition af alt hvad der var lært; ligesom der til hver Fabel var knyttet en Opgave til Oversættelse fra Svensk til Engelsk, hvilken dog kun var paa 4 a 5 Linier. Foruden Oversættelsen imellem Linierne, var hver Fabel plukket fra hinanden i smaa Sætninger, saaledes ordnede, at de engelske Sætninger optog den første Kolumne af den med en Vertikalstreg afdelte Side og ligeoverfor denne stod en noget fri svensk Oversættelse. Under Fablerne fandtes ogsaa en Deel Spørgsmaal, ved de første 5 Fabler paa Svensk, sednere paa Engelsk, hvilke alle kunde besvares paa Engelsk med Ord og Wendinger, som forekom i selve Fabelens Text. I Indledningen samt i de første 8 Fabler var ethvert Ords Udtale nøiagtigen betegnet efter en Methode, som jeg i det Væsentlige havde laant fra „Smarts“ tredie Udgave af „Walkers“ Lexikon. Men under den 9de Fabel var der henviist til Hovedreglerne for de enkelte Vokalers Udtale, og i de følgende Fabler var derfor Udtalen ikke ved Tegns angivet i alle de Ord, som fulgte disse Regler. Under den 17de Fabel vare nogle flere vigtige Regler angivne, og i de følgende Fabler de Ord ubetegnede, som fulgte disse Regler, og paa samme Maade ved den 23de Fabel, saaledes at i de sidste 7 Fabler kun de aldeles uregelmæssige Ords Udtale blev særskilt ved Tegns angiven. De følgende 47 Fabler, Fortællinger og poetiske Stykker vare deelte i to Afdelinger, af hvilke den første var forsynet med en Ordbog, hvori Ordene, betegnede til Udtalen, forekom i den Orden, hvori de fandtes i Stykket, dog saaledes at der ved hvert Ord tillige var tilføiet dets vigtigste beslægtede Ord. Ligeledes fandtes under hvert Stykke Henviisninger til Grammatikens syntaktiske Deel og nogle Regler af Ordbannelselæren. Til den anden Afdeling var der en alfabetisk ordnet Ordbog, hvori alle i Bogen forekommende Ord vare optagne, men de forhen forekomne alene med Henviisning til det fortløbende No.,

hvorunder de forhen fandtes anførte. Bogen benyttedes ved Underviisningen paa følgende Maade:

Den første Lektion i Indledningen indeholdt blot saadanne engelske Ord, som bleve udtalte paa samme Maade, som om de havde været svenske. Læreren lod derfor Discipulene oplæse denne Lektion for sig; lod dem derpaa selv gjøre Rede for, hvilke Bogstaver der altsaa kunde udtales lige paa Svensk og Engelsk, og søgte ligeledes ved Spørgsmaal at faae dem til at gjøre sig klart de grammatikalske Regler, som af dette Stykke kunde udledes. Alt dette, samt Ordens Betydning havde Discipelen at gjøre Rede for i næste Time. Den anden Lektion indeholdt foruden forhen kjendte Ord ogsaa saadanne, hvori Bogstaverne havde den Lyd, som høres i deres Navn i det engelske Alfabet, derfor lærtes dette, hvorefter Discipulene øvedes i at læse disse Ord, efterat Læreren først selv havde forelæst dem. Her, ligesom i det Følgende, søgte man ved Spørgsmaal at bringe Discipulene til selv at udlede de grammatikalske Regler. I tredie Lektion forekom Bogstaver, der havde en anden Lyd, end deres alfabetiske engelske eller sædvanlige svenske; i fjerde og femte Lektion forekom de forhen bekjendte Lyd, men udtrykte med andre Tegn (Bogstaver eller Bogstavforbindelser.) Indledningen tjente saaledes væsentligen til at indlære de Tegn, hvormed vi angave Bogstavernes Udtale. Paa samme Maade gif vi frem ved de nu følgende Fabler, idet vi især gjorde os Umage for ved Spørgsmaal at lokke ud af Barnet de Regler, han selv havde kunnet uddrage ved opmærksom Læsning af Fabelen. Grammatiken maa nemlig efter min Anskuelse ikke være noget tørt Schematisk, men en ved egen Estertanke af Læsningen, ligesom noget Anskuet, udtaget, levende Kundskab. Derfor vænnedes Discipelen til selv at uddrage Reglerne af det Læste, derfor søgte vi ved de tilfattede Spørgsmaal at øve ham i selv at svare, af hvad han allerede vidste, og saaledes at ordne og benytte sit eget Kundskabsforraad; derfor lode vi ham selv af det

Læste opgjøre sig Deklinations- og Konjugationschemata. For at gjøre det lettere for Discipelen siden at lære sig at skrive og tale det fremmede Sprog, lode vi ham ved Repetitionen altid lære Fabelen udenad, saa at han deels mundtlig kunde oplæse den, deels skriftlig gjengive den paa Tavlen.

I første Klasse gennemgik vi saaledes Elementærkursusets 30 første Fabler tilligemed det Vigtigste af Etymologi og Udtalslære. I anden Klasse læstes Resten af Elementærkursuset samt Etymologi og Udtalslære fuldstændigt og det Vigtigste af Syntaren med talrige Skriveøvelser. I tredje Klasse læstes Syntaren nøiagtigen, 60 Sider af en Læsebog, ligesom der holdtes Taleøvelser og gaves skriftlige Arbejder. Hermed fortsattes i de følgende Klasser, dog saaledes at hertil kom først statarisk og siden kursorisk Læsning af større Arbejder af Englands klassiske Forfattere. —

I Tydsk læstes Svedboms „Elementarkurs,” Svedboms Læsebog, Schillers Wilhelm Tell, Gothes Iphigenie. Die Geschichte des Abfalls der vereinigten Niederlande og Voss' Homer læstes kursorisk. Hertil kom i alle Sprog Grammatik, Skrive- og Taleøvelser.

I Fransk læstes Ulbes „Läsöfningar,” Pabans *Beautés de la littérature française*.

I Latin og Græsk læstes kun Begyndelsesgrundene, da ingen af Skolens Disciple i disse Sprog var kommet over de første Klasser.

§ 8.

I den lavere Afdelings 2 første Klasser skeede Dpflytningen mere af Hensyn til Discipelens hele Modenhed end af Hensyn til, hvad han i det Hele havde læst eller hørt gennemgaaet, og derfor undertiden, uden at han i et enkelt Fag havde gennemgaaet aldeles det Samme, som de Dvorige, men for de følgende Klasser var der nøiagtig bestemt, hvad enhver Discipel skulde have læst og kunne

gjøre Rede for i et Fag, for at opflyttes i næste Klasse. Saasnart Discipelen i bestemte Pensa havde læst og repeteret dette, blev der ialmindelighed givet ham nogen Tid til at oversee det Hele; og, saasnart han da troede at kunne bestaae Examen i dette Fag, anmeldte han dette for Faglæreren, som deels, om Tid dertil gaves, i Skolen, deels i sit Hjem i særskilte Timer udenfor Skoletiden, tenteredede ham i det hele Kursus, og, hvis han ikke fandt ham nok forberedt, gav ham nogen Tid til fornyet Repetition, men, hvis han fandt ham at kunne svare for sit Pensum, anmeldte ham for Bestyreren, som til hans offentlige Examination bestemte den førstkommende Onsdag- eller Løvedageftermiddag, hvorom han forud underrettede Forældrene med Indbydelse til at overvære Examinationen, hvorved deels Faglæreren, deels Bestyreren, deels ogsaa, om saa ønskedes, Forældrene fik Afgang til at prøve Drengens Dygtighed. Var Discipelens Kundskab ved denne Examination godkjendt, fik han sin Examenstid anført paa sin for den hele Skoletid indrettede Examenstabel, ligesom i Skolens Examenprotokol, i den sidste med Angivelse af Læreren's Karakter for den udviste Kundskab. Han fik nu begynde paa næste Kursus i dette Fag, men først naar han i alle Fag havde absolveret Examen for en vis Klasse, fik han paabegynde det eller de nye Fag, som i denne Klasse skulde indtræde. Da nu den forskjellige Flid og de forskjellige Gaver betingede den Tid, paa hvilken et og samme Kursus kunde være gennemgaaet, især da En kunde behøve at repetere 3 a 4 Gange, hvad en Anden blot behøvede at repetere 1 eller 2 Gange, og flittige Disciple ikke saa sjælden i Fag, de havde mere Lyst eller Anlæg for, læste 2 Ugepena til hver Uge, saa kunde f. Ex. af 4 Disciple, som i et Fag samtidig indkom i en Klasse, den ene absolvere Examen efter 6 a 8 Maaneder, den anden efter 10 a 12, den tredje efter 14 a 16 Maaneder, ja en maaskee gjøre sig fortjent til at paaminde

om, at han efter Skolens Plan vilde blive udelukket fra Skolen, hvilket skeede med den, som ikke inden 2 Aar absolverede sit Klassekursus.

Desuden holdtes ved hvert Skoleaars Slutning i 8 a 14 Dage en Fælledseramen for alle Klasser, hvorom Programmet for 1848 udtaler sig saaledes: „Uagtet den nye Methode ikke har adopteret den Gamles Afslutningsseramina, fordi Disciplene befinde sig paa saa høist forskjellige Kundskabstrin, saa har dog Bestyreren troet at burde opfylde det af flere Forældre yttrede Ønske om en saadan Examen. . . . Dog maae vi gjøre opmærksom paa, at i Skolen Intet er blevet repeteret i og for Examen's Skyld, da det nemlig alene er vor Hensigt, at vise Skolen saadan, som den hverdaglig er. Thi vi troe, at den Utilfredshed med sig selv og den Skam, som maa blive Virkningen af i samtlige Kameraters, Læreres og Forældres Nærværelse at maatte aflægge Prøve paa, at man ikke kan, hvad man burde kunne, eller hvad Kameraterne vise sig at kunne, kan blive i høieste Grad nyttig derved, at den ansporer til større Flid, ikke under den lige foran Examen gaaende Repetitionstid, men meget mere under hele det kommende Aar, en Spore, som Læreren ikke undlader at benytte i Fremtiden, om det viser sig nødvendigt.“ Ved disse Examina bleve alle Skolens Disciple paa een Dag examinerede i, hvad der i eet Fag var læst i hele Skolen. —

Men foruden disse aarlige Prøver var enhver Discipel pligtig til ugentlig at gjøre Rede for en vis Deel af sit Klassekursus. I den offentlige „Nya Elementarskolan“ var der ikke bestemt noget vist Kvantum, som hver Dag eller Uge skulde være læst, men i vor Skole var derimod i flere Fag hvert Aarskursus inddeelt i 24 a 28 Læsepena, hvoraf et burde gjøres Rede for i hver Uge af dem, som paa 1 Aar vilde absolvere et Aarskursus. Denne Inddeling var dog mere gjort for at vise Disciplene, hvad Erfaring havde viist at kunne indhentes

af en almindelig Discipel, og for lettere at kunne bogføre og have Oversigt over, hvad Enhver havde læst, end egentlig for at udgjøre nogen ufravigelig Evang for hver enkelt. Ligeledes afgav denne Kursusets Inddeling i 40 Læse- og Repetitionspensa en Maalestof ved Opjørelsen af Disciplenes indbyrdes relative Fremgang, og ved hvert Kvartals Udgang bleve de afsluttede Penssa, hvoraf ethvert udgjorde $\frac{1}{10}$ (ethvert fuldgjort Kursus $\frac{40}{10}$, eller 4 Hele), opsummerede, og Totalsummen angav Enhvers Plads for næste Kvartal.

Naar 6 a 8 saadanne Ugepenssa vare læste, repeteredes det Læste i 3 a 4 Penssa, hvorpaa atter 6 a 8 Penssa læstes og repeteredes, og saaledes fremdeles, indtil alle 24 Penssa vare læste, da det Hele repeteredes i 4 a 6 Penssa, og, om det var fornødent, tilsidst toges i 2 store Penssa, hvorpaa Tentamen fulgte, hvilket for gode og grundige Hoveder ansaaes gjørligt efter 1 Repetition og nogle Dages Gjennemsyn af det Hele.

Ved den daglige Examination erholdt Discipelen ingen Karakter, der betegnede, at han bedre end Andre havde kunnet gjøre Rede for det Læste. Jeg var og er nemlig overbevist om, at, foruden at det for Læreren er en Pine, og, naar det skal gjøres samvittighedsfuldt, som oftest en Umulighed, at kunne, uden at begaae Uret, i hele Tal og Brøk udportionere Karakterer, saa ere gode Karakterer det farligste Middel til at nære Disciplenes Uergjærrighed Misundelse, Forsængelighed og Indbildskhed. Der blev derfor aldrig givet gode Karakterer, hvorimod en aldeles reen Side for Maaneden afgav Beviis for, at Intet havde været at anmærke, og den Spore, som laa heri, var for de fleste tilstrækkelig til at drive dem til Flid, Orden og Sædelighed. Derimod ansaa jeg det til Straf for Discipulene, og til Underretning for Forældrene nødvendigt at anmærke enhver Forsømmelse, Mangel paa Flid og andre Feil ved Læsning og Opførsel. Disciplenes Anmærknings-

bøger vare derfor oplinerede for Maanedens 31 Dage, med Iverrubrikker paa den ene halve Side for allehaande Feil i Opførel, paa den anden Side med Rubrikker for hvert Fag særskilt til Anmærkninger angaaende Fliden. For hver Skoledag indførte Bestyreren et Tegns for, at Discipelen ordentlig havde indfundet sig i Skolen, og for hver Fridag antegnede Fader eller Værge sit Navn som Tegns paa, at Bogen var foreviist hjemme. Naar en Discipel første Gang i sin Skoletid gjorde sig fortjent til en Anmærkning, blev denne blot indført i Bestyrerens Journal med den udtrykkelige Bemærkning før Aftenbønnen, at man nok kunde indsee, at en brav Søn høist ugjærne vilde gjøre sine Forældre den Sorg at bære hjem en Karakterbog, hvori fandtes antegnet Noget, der fortjente at anmærkes, og at Skolen gjærne vilde betragte denne Feil mere som en Følge af Mangel paa Ugtpaagivenhed paa det Rette, end som frivillig og modvillig Forseelse, hvilket Vedkommende burde ved en daddelfri Udsærd her- efter bevise, og at Bestyreren derfor dennegang alene vilde til sin egen og Medlæreres Kundskab antegne denne Anmærkning, i Haab om at man ikke vilde gjøre sig fortjent til flere; og der var virkelig Mange, som i sin hele Skoletid holdt sin Bog reen, uagtet enhver Forsømmelse af Tiden, enhver Mangel paa Flid og Orden, enhver daarlig Opførel blev antegnet, ihvorvel med Grader (1, 2, 3.) Enhver, som havde gjort sig fortjent til Anmærkning, blev i Alles Nærværelse før Aftenbønnen paamindet om, hvad han den Dag havde feilet i, og denne Anledning benyttedes til at advare de Dvrige. Hvis den Straffede var valgt til nogen Hæderspost, blev han affat, og Ingen, der havde Anmærkning, kunde næste Maaned vælges til nogen af Skolens Hædersposter. Gjorde Nogen sig skyldig til gjentagne Anmærkninger, blev han advaret om ikke at gjøre sig fortjent til alvorlig legemlig Straf, hvilken sædvanlig ikke meddeelttes uden foregaaende Advarsel og dennes An-

tegnelse i Anmærkningsbogen. Hjælp heller ikke dette, paafulgte korporlig Straf eller Indkaldelse for det hele Lærerkollegium, som holdtes 1 Gang ugentlig, for at samtale om Disciplenes Flid og Forhold og overlægge, hvad der kunde tjene til Skolens Lær. Fortsat daarlig Dpførsel medførte Bortviisning fra Skolen.

Ligesom Skolen benyttede de ældre Disciple ved de Ungres Examination, saaledes benyttede den ogsaa de Bedres Hjælp i enhver Klasse, for at overholde Orden. Ved hver Maanedes Udgang valgtes nemlig af dem, der ikke havde faaet Anmærkninger i den foregaaende Maaned, en fra hvert Bord til Ordningmand for Bordet. Denne, som havde sin Plads paa et noget ophøiet Sæde ved Bordets Ende, havde at paasee, at Tavler og Tabeller bleve fremtagne og bortlagte, at alle ved Bordet beskæftigede sig med det dem foresatte Arbeide, og i modsat Fald advare dem, samt, hvis dette ikke hjalp, at anmelde det for Læreren. Desuden var der særskilte Ordningmænd: 1) for hver Klasse, hvilke havde at fremlægge Anmærkningsbøgerne til Paategning og anmelde de Fraværende, 2) for Korterne, for Fortegningerne osv.; ja endogsaa ved Hjemgangen fra Skolen vare de til samme Kant af Byen Gaaende befalede at gaae i sluttet Rode og adlyde sin Rodemester, som svarede for, hvad der paa Hjemveien blev gjort af Nogen af hans Rodemænd, og i Tilfælde af Spektakel paa Gaderne næste Dag havde at anmelde dette for Bestyreren. Til Disciplinens Haandhævelse var Valget af disse forskjellige Bestillingsmænd saare tjenligt. Mangen blev ved Tinket om en saadan Hæderspost understøttet i sine Bestræbelser for at opfylde sine Pligter, ja især viste det sig ofte, at naar en forhen oftere anmærket Discipel en Maaned kunde holde sin Bog reen og saaledes erholde et Tillidsbrev, dette var en Spore, som siden holdt ham paa dette Punkt for lang Tid, ja for bestandig. Disse Bestillingsmænd betragtedes ogsaa af Lærerne som deres bedste Hjælpere, og en

Feil af dem under deres Funktionstid straffedes strængere, fordi de ligesom havde større Forpligtelser til Skolen for den dem viste Tillid. Ved disse og lignende Midler undgik vi, uden høist undtagelsesviis, at anvende den legemlige Straf, hvilken jeg stedse udøvede selv og altid med Bøn til Herren og alvorlig Formaning baade til den Feilende og til Kameraterne. „I Skolen maa nemlig, efter vor Anskuelse, den legemlige Straf, Læreren's tungeste Arbeide, for al Ting ikke betragtes, hverken som den Enkeltes Hevn eller Samfundets Ret til, som Forsoningsmiddel for dets krænkede Love, at tilføie Lidelse, men som den sande og indderlige Kjærligheds sidste Mittel til at styrke den Svage i Fristelsen, befrie fra fremtidige, større og evige Lidelser og føre den Feilende tilbage til de Godes Tal.“ (Progr. 1850).

Som et ikke uvigtigt disciplinært Mittel anvendte vi ogsaa Tilstaaelsen af en Extraforføielse. Hver Maaned om Vinteren og hver 2den eller 3die Uge om Sommeren bleve Disciplene til Opmuntring fritagne for een Lektion dog ikke saaledes, som det sædvanlig skeer, at denne Fritid bliver som en ny Byrde lagt paa Forældrene, men for at Lærere og Disciple tilsammen kunde foretage en Ekursion i det Frie;*) ei heller var denne Fritid aldeles uafhængig af Disciplenes eget Forhold, idet dertil gjerne valgtes en Dag, da de havde ved Glid og god Opførsel vist sig værdige til at tilstaaes en liden Forføielse; ligesom de, der i de sidste Dage havde gjort sig fortjente til grovere Anmærkninger, ikke fik Frihed, men under Opsigt

---

*) Den første 3de til disse Ekursioner skylder jeg en af mine egne Lærere, en endnu levende Præst, som i min Skoletid en og anden Gang deeltog med os Børn i vore barnlige Lege, især Sneboldkastning udenfor Byens Grændser, uden at vi ved dette hans fortrolige Forhold til os tabte Respekten for ham, tværtimod veed jeg næppe nogen af mine Lærere, hvem jeg omfattede med mere Kjærlighed og Agtelse og mindre gjerne vilde volde Sorg, end just denne Lærer. Sednere har jeg selv erfaret, at en saadan Adfærd fra Læreren's Side aldeles intet Stkaar gjør i den Respekt, han bør sætte sig i.

af en af Lærerne maatte sysselsætte sig med det sædvanlige Arbejde i Skolen. Alle de øvrige Lærere, som i den Ekstion skulde have læst i Skolen, deeltogede derimod i Ekursionen, som om Vinteren sædvanlig foretoges fra Kl. 10 til 1, om Sommeren sædvanlig i Ekstermiddagstimerne. Hele Skolen drog da i et sluttet Tog under Opfigt af Lærerne og under Tagttagelse af Orden og Stilhed ud igjennem en af Byens Toldporte, udenfor hvilke Baandet noget mere løstes, dog saaledes at Alt i nogle Dieblikke paa givet Tegnkunde være i Orden. Om Vinteren sysselsatte man sig da med Sneboldkastning, Opbyggelse af Fæstninger o. d., om Sommeren med Læse, Sang, Botaniseren, Bærplukning, Landmaaling, o. d. Undertiden anvendtes en heel Dag om Sommeren til en længere Udflugt, da alle Skolens Lærere deeltogede i Ekursionen. Naar Ekursionerne foretoges om Ekstermiddagerne, endtes de, ligesom alt Dagkarbejde i Skolen, med Bøn og Sang, idet vi samlede paa et affides liggende Sted i Skoven, for at takke Herren for Dagens Glæder og nedbede over os hans Velsignelse for den stundende Nat.

Hermed slutter jeg dette lille Arbejde, der paany saa levende har tilbagekaldt i min Erindring den Deel af min snart tyveaarige Lærervirksomhed, paa hvilken jeg med den meest udeelte Hjælp af Glæde og Tak til Herren kan stue tilbage, og som jeg just derfor ønskede, at have kunnet fremstille for Andre mere klart og godt, end det under de forhaandenværende Omstændigheder har været mig muligt. Jeg kan dog ikke undlade, at tilføie den Ekklæring, at jeg fremdeles, efter selv at have seet, hvorledes denne Organisation af Skolen paa forskjellige Steder er bleven med den største Fremgang anvendt, og efter selv at have praktisk prøvet dens Anvendelse i en større Skole i 6 Aar, maa vedblive den Anskuelse, som jeg for 10 Aar siden tillod mig at fremsætte, nemlig at „Nya Elementarskolans“ Organisation er den for et sandt og sundt Livs Udveckling i Skolen hensigtsmæssigste. Men, da min her gjorte Fremstilling hverken tilfredsstiller mig selv, eller sandsynligen vil være tilstrækkelig ophlysende for Andre, der mindre, end jeg, kjende Specialiteterne ved denne Organisation, saa maa jeg herved bede den eller de blandt mine Kolleger eller Andre, der maatte interessere sig for Sagen selv, men ikke have faaet et fuldt klart Begreb om samme, at henvende sig personlig til mig, da jeg med Glæde vil meddele alle de Oplysninger, som kunde tjene til at stille selve Sagen i et klarere Lys og saaledes muligens bidrage til Opfyldelsen af et af mine kjæreste Ønsker, denne Organisations Anvendelse i nogen Skole i mit Fødeland.

Skolens Dimittender til Universitetet for indeværende
Aar ere:

1. Christian Karenus Munk, Søn af afdøde Con-
sul Søren Munk paa Follestad ved Skien, født den
6te Januar 1839.
2. Thorvald Frederik Thorbjørnsen, Søn af af-
døde Procurator og Bankkasserer Simon Thorbjørn-
sen i Skien, født den 26de Marts 1838.
3. Johan Frederik Oberlin Jespersen, Søn af af-
døde Pastor Hans Jespersen i Drammen, født den
3die Juli 1837.

Paa Medlæreres og egne Begne har jeg den Ære her-
ved at indbyde Disciplenes Forældre og Foresatte samt
enhver Anden, der interesserer sig for Skolen, til ofte at bi-
vaane den forestaaende Examen, hvis mundtlige Deel begyn-
der Onsdag den 2den Juli og fortsættes overensstemmende
med vedføjede Tabel.

H. J. Hammer.

Tabel,

hvorefter Hoved-Examen i Skiens lærde og Realskole
i Juni og Juli 1856 vil blive afholdt.

1. Skriftlig Prøve.

<p>Fredag den 27de Juni.</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%;">Kl. 8.</td> <td style="width: 10%;">3</td> <td style="width: 10%;">Lat. Kl.</td> <td rowspan="3" style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">}</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">Latinsk Stil.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2</td> <td>= =</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1</td> <td>= =</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2</td> <td>Real. =</td> <td rowspan="3" style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">}</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">Regning.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1</td> <td>= =</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2</td> <td>Fælles =</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2</td> <td>Fælles =</td> <td colspan="2" style="vertical-align: middle;">Netskrivning.</td> </tr> <tr> <td style="vertical-align: top;">Kl. 2.</td> <td>3</td> <td>Lat. =</td> <td rowspan="3" style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">}</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">Latinsk Oversættelse.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2</td> <td>= =</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2</td> <td>Real. =</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td colspan="2" style="vertical-align: middle;">Dybsk Stil.</td> </tr> </table>	Kl. 8.	3	Lat. Kl.	}	Latinsk Stil.		2	= =		1	= =		2	Real. =	}	Regning.		1	= =		2	Fælles =		2	Fælles =	Netskrivning.		Kl. 2.	3	Lat. =	}	Latinsk Oversættelse.		2	= =		2	Real. =				Dybsk Stil.		<p>Løvedag den 28de Juni.</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%;">Kl. 8.</td> <td style="width: 10%;">3</td> <td style="width: 10%;">Lat. Kl.</td> <td rowspan="3" style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">}</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">Norsk Udarbeidelse.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2</td> <td>= =</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1</td> <td>= =</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2</td> <td>Real. =</td> <td rowspan="3" style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">}</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">Norsk Udarbeidelse.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1</td> <td>= =</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2</td> <td>Fælles =</td> </tr> </table>	Kl. 8.	3	Lat. Kl.	}	Norsk Udarbeidelse.		2	= =		1	= =		2	Real. =	}	Norsk Udarbeidelse.		1	= =		2	Fælles =
Kl. 8.	3	Lat. Kl.	}			Latinsk Stil.																																																												
	2	= =																																																																
	1	= =																																																																
	2	Real. =	}	Regning.																																																														
	1	= =																																																																
	2	Fælles =																																																																
	2	Fælles =	Netskrivning.																																																															
Kl. 2.	3	Lat. =	}	Latinsk Oversættelse.																																																														
	2	= =																																																																
	2	Real. =																																																																
			Dybsk Stil.																																																															
Kl. 8.	3	Lat. Kl.	}	Norsk Udarbeidelse.																																																														
	2	= =																																																																
	1	= =																																																																
	2	Real. =	}	Norsk Udarbeidelse.																																																														
	1	= =																																																																
	2	Fælles =																																																																

2. Mundtlig Prøve.

Dage.	Formiddag.	Eftermiddag.																	
Onsdag den 2den Juli.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>3 Lat. Kl.</td><td>Arithmetik.</td></tr> <tr><td>2 = =</td><td rowspan="2">} Religion.</td></tr> <tr><td>2 Real. =</td></tr> <tr><td>1 Lat. =</td><td rowspan="2">} Geografi.</td></tr> <tr><td>1 Real. =</td></tr> <tr><td>2 Fælles =</td><td>Historie.</td></tr> </table>	3 Lat. Kl.	Arithmetik.	2 = =	} Religion.	2 Real. =	1 Lat. =	} Geografi.	1 Real. =	2 Fælles =	Historie.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>2 Lat. Kl.</td><td>Latin.</td></tr> <tr><td>2 Real. =</td><td rowspan="2">} Naturhistorie.</td></tr> <tr><td>1 = =</td></tr> <tr><td>1 Fælles =</td><td>Historie.</td></tr> </table>	2 Lat. Kl.	Latin.	2 Real. =	} Naturhistorie.	1 = =	1 Fælles =	Historie.
3 Lat. Kl.	Arithmetik.																		
2 = =	} Religion.																		
2 Real. =																			
1 Lat. =	} Geografi.																		
1 Real. =																			
2 Fælles =	Historie.																		
2 Lat. Kl.	Latin.																		
2 Real. =	} Naturhistorie.																		
1 = =																			
1 Fælles =	Historie.																		
Torsdag den 3die Juli.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>3 Lat. Kl.</td><td>Geometri.</td></tr> <tr><td>2 = =</td><td rowspan="2">} Fransk.</td></tr> <tr><td>2 Real. =</td></tr> <tr><td>1 Lat. =</td><td>Latin.</td></tr> <tr><td>2 Fælles =</td><td>Religion.</td></tr> </table>	3 Lat. Kl.	Geometri.	2 = =	} Fransk.	2 Real. =	1 Lat. =	Latin.	2 Fælles =	Religion.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>3 Lat. Kl.</td><td>Dybsk.</td></tr> <tr><td>2 Real. =</td><td rowspan="2">} Engelsk.</td></tr> <tr><td>1 = =</td></tr> <tr><td>1 Fælles =</td><td>(ov. Ufd.) Norsk. (Grammatik og Analyse).</td></tr> </table>	3 Lat. Kl.	Dybsk.	2 Real. =	} Engelsk.	1 = =	1 Fælles =	(ov. Ufd.) Norsk. (Grammatik og Analyse).	
3 Lat. Kl.	Geometri.																		
2 = =	} Fransk.																		
2 Real. =																			
1 Lat. =	Latin.																		
2 Fælles =	Religion.																		
3 Lat. Kl.	Dybsk.																		
2 Real. =	} Engelsk.																		
1 = =																			
1 Fælles =	(ov. Ufd.) Norsk. (Grammatik og Analyse).																		
Fredag den 4de Juli.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>3 Lat. Kl.</td><td>Latin.</td></tr> <tr><td>2 = =</td><td rowspan="2">} Arithmetik.</td></tr> <tr><td>2 Real. =</td></tr> <tr><td>1 Lat. =</td><td rowspan="2">} Dybsk.</td></tr> <tr><td>1 Real. =</td></tr> <tr><td>1 Fælles =</td><td>Religion.</td></tr> </table>	3 Lat. Kl.	Latin.	2 = =	} Arithmetik.	2 Real. =	1 Lat. =	} Dybsk.	1 Real. =	1 Fælles =	Religion.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>3 Lat. Kl.</td><td>Fransk.</td></tr> <tr><td>1 = =</td><td rowspan="2">} Religion.</td></tr> <tr><td>1 Real. =</td></tr> <tr><td>2 Fælles =</td><td>Naturhistorie.</td></tr> </table>	3 Lat. Kl.	Fransk.	1 = =	} Religion.	1 Real. =	2 Fælles =	Naturhistorie.
3 Lat. Kl.	Latin.																		
2 = =	} Arithmetik.																		
2 Real. =																			
1 Lat. =	} Dybsk.																		
1 Real. =																			
1 Fælles =	Religion.																		
3 Lat. Kl.	Fransk.																		
1 = =	} Religion.																		
1 Real. =																			
2 Fælles =	Naturhistorie.																		
Løvedag den 5te Juli.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>3 Lat. Kl.</td><td>Religion.</td></tr> <tr><td>2 = =</td><td rowspan="2">} Geometri.</td></tr> <tr><td>2 Real. =</td></tr> <tr><td>1 Lat. =</td><td rowspan="2">} Historie.</td></tr> <tr><td>1 Real. =</td></tr> <tr><td>2 Fælles =</td><td>Norsk.</td></tr> </table>	3 Lat. Kl.	Religion.	2 = =	} Geometri.	2 Real. =	1 Lat. =	} Historie.	1 Real. =	2 Fælles =	Norsk.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>Sang og Gymnastik</td><td rowspan="2">} for samtlige Klasser.</td></tr> <tr><td></td></tr> </table>	Sang og Gymnastik	} for samtlige Klasser.					
3 Lat. Kl.	Religion.																		
2 = =	} Geometri.																		
2 Real. =																			
1 Lat. =	} Historie.																		
1 Real. =																			
2 Fælles =	Norsk.																		
Sang og Gymnastik	} for samtlige Klasser.																		
Mandag den 7de Juli.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>3 Lat. Kl.</td><td>Historie.</td></tr> <tr><td>2 = =</td><td rowspan="2">} Norsk.</td></tr> <tr><td>2 Real. =</td></tr> <tr><td>1 Lat. =</td><td rowspan="2">} Arithmetik.</td></tr> <tr><td>1 Real. =</td></tr> <tr><td>2 Fælles =</td><td>Dybsk.</td></tr> <tr><td>1 = =</td><td>Regning.</td></tr> </table>	3 Lat. Kl.	Historie.	2 = =	} Norsk.	2 Real. =	1 Lat. =	} Arithmetik.	1 Real. =	2 Fælles =	Dybsk.	1 = =	Regning.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>2 Lat. Kl.</td><td rowspan="2">} Dybsk.</td></tr> <tr><td>2 Real. =</td></tr> <tr><td>1 Fælles =</td><td>Norsk (Læsning og Digte).</td></tr> </table>	2 Lat. Kl.	} Dybsk.	2 Real. =	1 Fælles =	Norsk (Læsning og Digte).
3 Lat. Kl.	Historie.																		
2 = =	} Norsk.																		
2 Real. =																			
1 Lat. =	} Arithmetik.																		
1 Real. =																			
2 Fælles =	Dybsk.																		
1 = =	Regning.																		
2 Lat. Kl.	} Dybsk.																		
2 Real. =																			
1 Fælles =	Norsk (Læsning og Digte).																		
Tirsdag den 8de Juli.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>3 Lat. Kl.</td><td>Græsk.</td></tr> <tr><td>2 = =</td><td rowspan="2">} Geografi.</td></tr> <tr><td>2 Real. =</td></tr> <tr><td>1 Lat. =</td><td rowspan="2">} Fransk.</td></tr> <tr><td>1 Real. =</td></tr> </table>	3 Lat. Kl.	Græsk.	2 = =	} Geografi.	2 Real. =	1 Lat. =	} Fransk.	1 Real. =	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>2 Real. Kl.</td><td>Fysik.</td></tr> <tr><td>1 Lat. =</td><td rowspan="2">} Norsk.</td></tr> <tr><td>1 Real. =</td></tr> <tr><td>2 Fælles =</td><td>(ov. Ufd.) Fransk.</td></tr> </table>	2 Real. Kl.	Fysik.	1 Lat. =	} Norsk.	1 Real. =	2 Fælles =	(ov. Ufd.) Fransk.		
3 Lat. Kl.	Græsk.																		
2 = =	} Geografi.																		
2 Real. =																			
1 Lat. =	} Fransk.																		
1 Real. =																			
2 Real. Kl.	Fysik.																		
1 Lat. =	} Norsk.																		
1 Real. =																			
2 Fælles =	(ov. Ufd.) Fransk.																		
Onsdag den 9de Juli.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>2 Lat. Kl.</td><td rowspan="2">} Historie.</td></tr> <tr><td>2 Real. =</td></tr> <tr><td>1 Lat. =</td><td rowspan="2">} Geometri.</td></tr> <tr><td>1 Real. =</td></tr> <tr><td>2 Fælles =</td><td>Regning.</td></tr> <tr><td>1 = =</td><td>Geografi.</td></tr> </table>	2 Lat. Kl.	} Historie.	2 Real. =	1 Lat. =	} Geometri.	1 Real. =	2 Fælles =	Regning.	1 = =	Geografi.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>3 Lat. Kl.</td><td>Geografi.</td></tr> <tr><td>2 = =</td><td>Græsk.</td></tr> <tr><td>2 Fælles =</td><td>Geografi.</td></tr> </table>	3 Lat. Kl.	Geografi.	2 = =	Græsk.	2 Fælles =	Geografi.	
2 Lat. Kl.	} Historie.																		
2 Real. =																			
1 Lat. =	} Geometri.																		
1 Real. =																			
2 Fælles =	Regning.																		
1 = =	Geografi.																		
3 Lat. Kl.	Geografi.																		
2 = =	Græsk.																		
2 Fælles =	Geografi.																		

Examinationen begynder ved den mundtlige Prøve Kl. 9 om Formiddagen og Kl. 3 om Eftermiddagen.
Fredag den 11te Juli Kl. 10 Formiddag sluttet Examen med Uplæsning af Karaktererne.